

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE

1437

Na temelju članka 1. stavka 2. i članka 31. stavka 2. Zakona o Vladi Republike Hrvatske (»Narodne novine«, br. 150/2011 i 119/2014), Vlada Republike Hrvatske je na sjednici održanoj 2. srpnja 2015. godine donijela

ODLUKU

O DONOŠENJU NACIONALNE STRATEGIJE RAZVOJA SUSTAVA PODRŠKE ŽRTVAMA I SVJEDOCIMA U REPUBLICI HRVATSKOJ ZA RAZDOBLJE OD 2016. DO 2020. GODINE

I.

Donosi se Nacionalna strategija razvoja sustava podrške žrtvama i svjedocima u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2016. do 2020. godine, koja je sastavni dio ove Odluke.

II.

Zadužuje se Ministarstvo pravosuđa da o ovoj Odluci, na odgovarajući način, izvijesti nadležna tijela i nositelje provedbe mjera i aktivnosti iz Nacionalne strategije iz točke I. ove Odluke.

III.

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja, a objavit će se u »Narodnim novinama«.

Klasa: 022-03/15-07/228

Urbroj 50301-09/06-15-3

Zagreb, 2. srpnja 2015.

Predsjednik
Zoran Milanović, v. r.

NACIONALNA STRATEGIJA RAZVOJA SUSTAVA PODRŠKE
ŽRTVAMA I SVJEDOCIMA U REPUBLICI HRVATSKOJ ZA
RAZDOBLJE OD 2016. DO 2020. GODINE

I. UVOD

Kažnjiva djela, osim što predstavljaju takva društveno neprihvatljiva ponašanja za koja je propisana kazneno-pravna prisila odnosno sankcija, u svojoj osnovi predstavljaju i povredu pojedinačnih prava, u prvom redu žrtava.

U početnim civilizacijskim razdobljima je procesuiranje i sankcioniranje počinitelja bilo prepušteno žrtvi ili njoj bliskim osobama i svedeno na osvetu za učinjeno zlo. Razvojem države i njezinih institucija pojedinačnu reakciju na nedjelo zamjenjuje procesuiranje i kažnjavanje počinitelja sa razine zajednice ili države i država preuzima prerogativ progona i kažnjavanja bez obzira na volju žrtve. Protupravna kažnjiva ponašanja propisana su kao djela protiv države dok s druge strane privatni progon počinitelja postaje društveno neprihvatljiv i protupravan. Svrha provođenja postupka protiv počinitelja kažnjivog djela kreće od pravedne odmazde, preko relativne teorije kažnjavanja koja opravdanje kazne vide u svrsi koja se njome želi postići, do teorije generalne (opće) prevencije koja kao svrhu postupka i kazne ističe djelovanje na sve da ne čine kaznena djela i teorije specijalne (individualne) prevencije sa utjecajem na počinitelja kažnjivog djela da u budućnosti ne čini takva djela.

Suvremeni međunarodni pravni pristup kaznenom progonu počinitelja širi se s postupka koji predstavlja izraz skrbi države za uspostavu javnopravnog poretka na mehanizam koji će omogućiti i uspostavu narušenih prava oštećenog pojedinca. U razvoju prava žrtava u posljednjih nekoliko desetljeća raste svijest o potrebi intenzivnije zaštite žrtava. Žrtva više nije samo izvor saznanja u postupku već postaje procesni subjekt sa izražajnijim pravima.

Zajedničke vrijednosti utvrđene Poveljom Europske unije temelje se na načelima demokracije i vladavine prava s postavljanjem pojedinca u središte svog djelovanja. Program Europske komisije u području pravosuđa i unutarnjih poslova za razdoblje 2010. – 2014., nazvan Stockholmski program, usmjerava se na poboljšanja u području zakonodavstva i praktičnih mjera potpore za zaštitu svih žrtava u svrhu promicanja njihovih prava, zaštite i poticanja integracije uz olakšanje svakodnevnog života. Na tom tragu je i Okvirna odluka Vijeća 2001/220/PUP od 15. ožujka 2001. godine o položaju žrtava u kaznenom postupku zamijenjena Direktivom 2012/29/EU Europskog parlamenta i Vijeća o uspostavi minimalnih standarda prava, podrške i zaštite žrtava kaznenih djela (u daljnjem tekstu: Direktiva) koja je stupila je na snagu 14. studenoga 2012. godine sa ciljem da se odredbe prethodne Okvirne odluke revidiraju, dopune i prošire radi utvrđivanja minimalnih pravila u odnosu na prava žrtava kaznenih djela (dok države članice mogu proširiti prava određena u Direktivi kako bi pružile višu razinu zaštite). Direktiva promiče pravo na dostojanstvo, život, tjelesnu, umnu i psihičku nepovredivost, slobodu i sigurnost, pravo na poštivanje privatnog i obiteljskog života, pravo vlasništva, načelo nediskriminacije, načelo ravnopravnosti žena i muškaraca, prava djeteta, starijih osoba i osoba s invalidnošću, te pravo na pravično suđenje.

Preuzimanjem pravne stečevine i svojim članstvom u Europskoj uniji Republika Hrvatska slijedi pravila i prava koje Direktiva ističe, i to pravo žrtve na informacije od prvog kontakta s nadležnim tijelom, pristup službama za podršku, obvezu provođenja individualne procjene žrtava radi utvrđivanja posebnih potreba zaštite te osiguranje zaštite žrtava s posebnim potrebama zaštite, koordinaciju službi i edukaciju djelatnika koji dolaze u kontakt sa žrtvama.

U Republici Hrvatskoj su prava žrtava i svjedoka te pravila postupanja u odnosu na

njih prvenstveno regulirana u temeljnim kaznenim zakonima (Kaznenom zakonu i Zakonu o kaznenom postupku) kao i u ostalim posebnim zakonima i podzakonskim propisima, posebice protokolima o postupanju, u okviru kojih djeluju stručnjaci te stručni i operativni timovi iz sustava policije, socijalne skrbi, zdravlja kao i državnog odvjetništva, a pri županijskim sudovima djeluju odjeli za podršku žrtvama i svjedocima pružajući informacije, praktičnu pomoć i emocionalnu podršku žrtvama i svjedocima. Povjerenstvo za novčane naknade žrtvama kaznenih djela odlučuje o ostvarivanju pojedinačnih prava na temelju Zakona o novčanoj naknadi žrtvama kaznenih djela. Razvoj i koordinacija sustava za podršku žrtvama i svjedocima u nadležnosti je Samostalne službe za podršku žrtvama i svjedocima, pri Ministarstvu pravosuđa.

Nacionalna strategija razvoja sustava podrške žrtvama i svjedocima u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2016. do 2020. godine izrađena u suradnji Ministarstva pravosuđa, Ministarstva unutarnjih poslova, Ministarstva branitelja, Ministarstva socijalne politike i mladih, Ministarstva zdravlja, Ureda za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade Republike Hrvatske, Državnog odvjetništva Republike Hrvatske, predstavnika nevladinog sektora i drugih stručnjaka uvažavajući dosadašnja postignuća u ovom području daje smjernice budućeg razvoja navedenog sustava i postavlja prvenstveni cilj:

da žrtvi ili svjedoku već od samog počinjenja kažnjivog djela, tijekom cijelog kaznenog odnosno prekršajnog postupka i nakon njega bude pružena odgovarajuća podrška i pomoć u svrhu izbjegavanja dodatnih trauma i prevladavanja osjećaja prepuštenosti samima sebi te radi osnaživanja za rehabilitaciju i uspostavu narušenih prava.

U tom smislu Republika Hrvatska će unaprijediti i nadograditi postojeći normativni, institucionalni i organizacijski sustav podrške žrtvama i svjedocima daljnjim aktivnostima u četiri temeljna područja:

1. koordinacija međuresornog djelovanja sa standardizacijom postupanja u pružanju podrške i zaštiti prava žrtava i svjedoka i uz povezivanje općeg sustava i specijaliziranih programa podrške
2. unaprjeđenje normativnog okvira uz izgradnju informacijskog sustava za praćenje provedbe podrške žrtvama i svjedocima
3. daljnje uključivanje organizacija civilnog društva u sustav podrške žrtvama i svjedocima i
4. jačanje međunarodne suradnje,

sa sviješću da odgovarajući sustav podrške doprinosi integritetu kaznenog postupka te učinkovitosti pravosuđa u cjelini, a nadalje da se kroz ponovnu uspostavu narušenih prava pojedinca uspostavljaju i zajedničke temeljne vrijednosti slobode, sigurnosti i pravde.

II. POSTOJEĆI SUSTAV PODRŠKE ŽRTVAMA I SVJEDOCIMA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Na nacionalnoj razini doneseno je više strategija za unaprjeđenje položaja određenih

ranjivih kategorija žrtava (žrtve obiteljskog nasilja, djeca žrtve, trgovanja ljudima, rodno uvjetovanog nasilja, nasilja u bliskim odnosima, spolnog nasilja, iskorištavanja ili zločina iz mržnje i žrtve s invalidnošću): Nacionalna strategija zaštite od nasilja u obitelji za razdoblje od 2011. do 2016. godine, Nacionalna strategija za prava djece u Republici Hrvatskoj od 2014. do 2020. godine, Nacionalni plan za suzbijanje trgovanja ljudima od 2012. do 2015. godine, Nacionalni program zaštite i promicanja ljudskih prava za razdoblje od 2013. do 2016. godine.

Podrška žrtvama i svjedocima pruža se kao primarna podrška, psihološka i pravna pomoć te fizička zaštita.

A) Primarna podrška obuhvaća:

a) informativnu podršku: pružanje osnovnih informacija o pravima, informacije o tome što će se događati u postupku u procesnom smislu, informacije gdje žrtva ili svjedok mogu dobiti psihološku, pravnu i drugu vrstu podrške, uvažavajući dostupnost informacija i na jeziku žrtve i svjedoka,

b) emocionalnu podršku: u kontekstu podrške u komunikaciji s pravosudnim institucijama kojom se nastoji ublažiti intenzitet emocija koje utječu na tjelesne funkcije i kognitivne sposobnosti te otežavaju svjedočenje, donošenje odluka i funkcioniranje, a osim razgovora uključuje i praćenje osobe i smještaj u posebne prostorije za vrijeme boravka u instituciji (čekaonice), dok u odnosu sa drugim službama za pomoć i podršku uključuje i osnaživanje žrtve za ponovno preuzimanje kontrole nad vlastitim životom,

c) logističku podršku: organiziranje potrebnog smještaja na lokaciji gdje se provodi postupak, organiziranje putovanja i drugih aktivnosti koje je potrebno osigurati za žrtve/svjedoke, pomoć oko naplate zakonski priznatih troškova, pomoć oko novčane naknade kad je predviđena zakonom te ostvarenja drugih oblika pomoći,

d) institucionalnu podršku: koordinaciju s drugim organizacijama unutar i izvan sustava vezano za potrebe žrtve i svjedoka,

e) osnovnu procjenu potreba žrtava i svjedoka: u svrhu osiguranja potrebne pomoći, podrške i mjera zaštite, te upućivanja u druge institucije.

B) Psihološka i pravna pomoć

Ovisno o potrebama žrtve i svjedoka, za eventualni psihološki tretman ili konkretno pružanje pravne pomoći nadležne su specijalizirane državne ili organizacije civilnog društva na koje se kroz sustav podrške upućuju žrtve i svjedoci.

C) Fizička zaštita

Policija pruža fizičku zaštitu u zakonom predviđenim slučajevima, sukladno odredbama Zakona o policijskim poslovima i ovlastima i Pravilnika o načinu postupanja policijskih službenika.

Raspon podrške može se kretati od pružanja osnovnih informacija, preko organiziranja psihološke i pravne pomoći do u iznimnim i visokorizičnim slučajevima fizičke zaštite,

ovisno o kategoriji žrtava i svjedoka, te o konkretnoj procjeni potreba.

Sustavom podrške obuhvaćene su sljedeće kategorije žrtava i svjedoka:

- djeca žrtve/svjedoci
- žrtve trgovanja ljudima
- žrtve i svjedoci ratnih zločina
- žrtve i svjedoci kaznenih djela protiv spolne slobode
- žrtve i svjedoci kaznenih djela s elementima nasilja
- žrtve zločina iz mržnje
- žrtve i svjedoci ostalih kažnjivih djela
- žrtve i svjedoci u programu zaštite.

Ministarstvo pravosuđa ima vodeću ulogu u institucionaliziranju sustava podrške žrtvama i svjedocima unutar pravosuđa, osiguranju međuinstitucionalne suradnje kao i ulogu upravljanja strateškim razvojem sustava u Republici Hrvatskoj i međunarodnog djelovanja i povezivanja.

Unutar Ministarstva pravosuđa ustrojena je Samostalna služba za podršku žrtvama i svjedocima koja provodi i konkretne poslove u odnosu na podršku žrtvama i svjedocima, i to: slanje informativnih pisama svjedocima iz Republike Hrvatske pozvanim svjedočiti na inozemne sudove, te inozemnim svjedocima pozvanim svjedočiti na sudove u Republici Hrvatskoj (putem međunarodne pravne pomoći), posredovanje u organizaciji prijevoza i policijske pratnje svjedocima u predmetima ratnih zločina koji su pozvani svjedočiti u inozemstvo, pružanje podrške i informacija o pravima svjedocima i žrtvama, odgovaranje na pisane i usmene upite žrtava, obavještanje žrtve o otpustu zatvorenika s izvršavanja kazne zatvora.

Samostalna služba za podršku žrtvama i svjedocima ima stratešku i koordinativnu ulogu u razvoju sustava podrške žrtvama i svjedocima tako da koordinira, usklađuje i nadzire rad odjela za podršku žrtvama i svjedocima na sudovima na način da detaljno propisuje procedure rada, u svrhu osiguranja jednoobraznog postupanja. Također uspostavlja kriterije odabira i koordinacije volontera, te organizira i provodi edukaciju i superviziju volontera i službenika odjela za podršku. Ujedno usmjerava suradnju odjela za podršku žrtvama i svjedocima na sudovima s policijom i državnim odvjetništvima kako bi se osiguralo pružanje podrške i informacija žrtvama i svjedocima u što ranijoj fazi postupanja tijela kaznenog progona i osigurao njezin kontinuitet kroz cijeli kazneni postupak, te za vrijeme izvršenja kaznenih sankcija.

Sukladno Zakonu o novčanoj naknadi žrtvama kaznenih djela Ministarstvo pravosuđa, u okviru rada Samostalne službe za podršku žrtvama i svjedocima koja obavlja stručne i administrativno-
-tehničke poslove za Odbor za novčanu naknadu žrtvama kaznenih djela (zaprimanje zahtjeva, tehnički poslovi za Odbor, izrada nacрта rješenja i odluka), osigurava novčanu

naknadu žrtvama. Ministarstvo pravosuđa također osigurava i potrebne obrasce za podnošenje zahtjeva osobama koje imaju pravo na naknadu kao i informacije kako ispuniti zahtjev i koja je popratna dokumentacija potrebna. Ministarstvo pravosuđa izradilo je na hrvatskom i engleskom jeziku letak koji sadrži informacije o pravu na naknadu, pretpostavkama i postupku za ostvarenje tog prava. Informacije sadržane u letku i obrasci zahtjeva za naknadu objavljeni su na internetskim stranicama Ministarstva pravosuđa, Ministarstva unutarnjih poslova, Državnog odvjetništva Republike Hrvatske i sudova na hrvatskom i engleskom jeziku.

Kod obavještanja žrtve o izlasku počinitelja s izdržavanja kazne zatvora Samostalna služba za podršku žrtvama i svjedocima, može, kada to ocijeni potrebnim, kontaktirati probacijsku službu. U okviru ove suradnje Samostalna služba pribavlja informaciju o eventualnom postupanju probacijske službe prema pojedinom počinitelju kaznenog djela ili prosljeđuje informaciju o specifičnim potencijalnim rizicima koje bi počinitelj mogao predstavljati za žrtvu, a na koje ukazuje sama žrtva. Također, zatvorski sustav u postupku odlučivanja o pogodnostima izlaska zatvorenika i odobravanja uvjetnog otpusta, može od probacijske službe zatražiti izvješće o stavu žrtve kaznenog djela. Probacijska služba u svom radu s počiniteljima kaznenih djela i u okviru drugih probacijskih poslova dolazi u kontakt sa žrtvama kaznenih djela. U slučaju uočene potrebe za podrškom kod žrtve ili kad žrtva zatraži pomoć, probacijski službenik će žrtvu usmjeriti prema Samostalnoj službi za podršku žrtvama i svjedocima, stručnjacima i organizacijama u zajednici koji joj mogu pružiti pomoć i podršku, te prema Nacionalnom pozivnom centru za žrtve kaznenih djela i prekršaja.

Nacionalni pozivni centar za žrtve kaznenih djela i prekršaja s brojem 116 006 koji pruža informacije i savjete žrtvama kaznenih djela i prekršaja osnovan je od strane Ministarstva pravosuđa u suradnji s Udrugom za podršku žrtvama i svjedocima. Osnivanje Nacionalnog pozivnog centra temelji se na Odlukama Europske komisije (2007/116/EZ) o rezervaciji nacionalnog numeracijskog raspona koji počinje s '116' za usklađene brojeve usluga od društvenog značaja. Nacionalni pozivni centar osigurava besplatnu uslugu informiranja žrtava o njihovim pravima i načinima njihova ostvarenja, te žrtve upućuju na druge ustanove i organizacije koje im mogu pružiti stručnu pomoć.

Ministarstvo pravosuđa na svojoj web-stranici <https://pravosudje.gov.hr> između ostalog objavljuje i informacije o pravima žrtava, odgovore na najčešća pitanja kao i popis organizacija civilnog društva i javnih institucija u Republici Hrvatskoj koje žrtvama pružaju različite oblike pomoći.

Ministarstvo pravosuđa zaduženo je i za dio aktivnosti vezanih uz provođenje zaštitne i izvršavanje sigurnosne mjere obveznog psihosocijalnog tretmana na način da izdaje odobrenja za provođenje i izvršavanje zaštitnih mjera i sklapa ugovore s provoditeljima (fizičke i pravne osobe). Pravilnikom o načinu i mjestu provođenja psihosocijalnog tretmana i Pravilnikom o izvršavanju sigurnosne mjere obveznog psihosocijalnog tretmana propisuju se način i mjesto provođenja i izvršavanja mjera obveznog psihosocijalnog tretmana. Svrha provođenja mjera je sprječavanje daljnjeg nasilničkog ponašanja postizanjem pozitivnih promjena u ponašanju počinitelja nasilja. Cilj je potaknuti počinitelja da postane svjestan svog nasilnog ponašanja, prepozna svoju odgovornost te usvoji obrasce nenasilnog ponašanja. Mjere se provode u zdravstvenim

ustanovama i u pravnim ili fizičkim osobama s kojima je Ministarstvo pravosuđa sklopilo ugovor o međusobnim odnosima za pružanje ovih usluga.

Ministarstvo unutarnjih poslova ostvarilo je intenzivnu suradnju s Ministarstvom pravosuđa, odnosno odjelima za podršku žrtvama i svjedocima na sudovima, po pitanju pružanja pravovremenih i adekvatnih informacija žrtvama. Policijski službenici temeljem Zakona o kaznenom postupku daju žrtvama informacije o njihovim pravima. U tu svrhu izrađeni su obrasci s informacijama o pravima žrtve, i to:

1. Obavijest o pravima žrtve – dijete
2. Obavijest o pravima žrtve – dijete, spolne slobode, trgovanje ljudima
3. Obavijest o pravima žrtve – spolne slobode, trgovanje ljudima
4. Obavijest o pravima žrtve.

Uputom od 11. studenoga 2014. godine Ravnateljstvo policije je svim policijskim upravama naložilo da su žrtvama dužni, uz obavijesti o pravima, dati i dodatne kontakt podatke odjela za podršku žrtvama i svjedocima na sudovima, Nacionalnog pozivnog centra za žrtve kaznenih djela i prekršaja te tijela državne uprave i organizacija civilnog društva koje se na području pojedine policijske uprave bave podrškom i zaštitom žrtava. Obavijesti o pravima žrtve prevedene su na veći broj stranih jezika, podredno se osigurava sudski tumač tijekom postupka radi upoznavanja s pravima.

Temeljem Zakona o novčanoj naknadi žrtvama kaznenih djela policija žrtvama daje informacije o pravu na naknadu, izdaje potvrdu da je djelo prijavljeno ili evidentirano kao kazneno djelo te daje obrasce za podnošenje zahtjeva, a na traženje žrtve daje i opće upute i informacije o tome kako ispuniti zahtjev i koja je popratna dokumentacija potrebna. Letci i obrasci s informacijama o pravu na naknadu objavljuju se na internetskim stranicama Ministarstva pravosuđa, Ministarstva unutarnjih poslova, Državnog odvjetništva Republike Hrvatske i sudova na hrvatskom i engleskom jeziku, a objavljuju se i nacionalni programi i dokumenti te savjeti i obavijesti o pravima žrtava.

U okviru projekta »Jačanje kapaciteta u području suzbijanja seksualnog iskorištavanja i seksualnog zlostavljanja djece te pružanje pomoći policije ranjivim žrtvama kriminaliteta« Ministarstvo unutarnjih poslova opremilo je 60 soba za razgovor s djecom na području cijele Republike Hrvatske. Prostorije su posebno opremljene namještajem prilagođenim djeci. Provedena je obuka 50 policijskih službenika o načinu obavljanja obavijesnog razgovora s djecom na principima dobre prakse svjetskih policija.

Na razini policijskih uprava imenovani su i koordinatori (zamjenici načelnika policijskih uprava) koji su poveznica sa središnjim koordinativnim tijelom za podršku žrtvama i svjedocima u Ministarstvu pravosuđa vezano za pitanja podrške i pomoći žrtvama i svjedocima. Suradnja se odvija na način da se koordinatorima, odnosno zamjenicima načelnika policijskih uprava dostavljaju zahtjevi za postupanjem u slučajevima kada postoji potreba za osiguranjem dodatne pomoći žrtvama, a koja je u nadležnosti policije.

Ministarstvo unutarnjih poslova imenovalo je članove Operativnog tima Nacionalnog

odbora za suzbijanje trgovanja ljudima. Imenovani su i županijski koordinatori kao i članovi Nacionalnog tima za prevenciju i suzbijanje nasilja u obitelji i nasilja nad ženama.

Ministarstvo unutarnjih poslova i Ministarstvo socijalne politike i mladih zaključili su 22. travnja 2013. godine Sporazum o suradnji, potaknuti namjerom da svojim zajedničkim djelovanjem i suradnjom doprinesu učinkovitoj prevenciji i zaštiti djece od svih oblika zlostavljanja i iskorištavanja. Nastavno na Sporazum o suradnji izrađen je Protokol o postupanju u slučaju zlostavljanja i zanemarivanja djece. Ministarstva su uredila suradnju u rješavanju problema obiteljskoppravne i kaznenopravne zaštite djece i unaprjeđenju sustava i međusobne suradnje policije i sustava socijalne skrbi s drugim državnim tijelima u čijoj je nadležnosti zaštita djece, kao i provođenje stalne zajedničke edukacije stručnjaka na županijskoj i lokalnoj razini.

U postupanju državnih odvjetništava podrška žrtvama i svjedocima provodi se u suradnji sa Samostalnom službom za podršku žrtvama i svjedocima Ministarstva pravosuđa i odjelima za podršku žrtvama i svjedocima pri sudovima. U predmetima ratnih zločina s međunarodnim elementom uključuje se Samostalna služba za podršku žrtvama i svjedocima na način da se svim svjedocima koji su pozvani svjedočiti putem međunarodne pravne pomoći upućuju informativna pisma, te ih se proaktivno kontaktira u svrhu utvrđivanja njihovih potreba i mogućnosti odazivanja pozivu na ispitivanje.

Državna odvjetništva žrtvama osiguravaju tehničku podršku vezano za njihov dolazak na ispitivanje u prostorije državnog odvjetništva. Prema odredbama Zakona o kaznenom postupku državno odvjetništvo je dužno žrtvu i oštećenika upoznati s njihovim pravima.

Državno odvjetništvo Republike Hrvatske surađuje s odjelima za podršku žrtvama i svjedocima koji su osnovani na županijskim sudovima. Obveznim naputkom od 9. srpnja 2014. godine Državno odvjetništvo Republike Hrvatske obvezuje sva županijska i općinska državna odvjetništva na postupanje koje uključuje davanje obavijesti žrtvi o postojanju odjela za podršku žrtvama i svjedocima, upućivanje žrtava na odjel za podršku i na Nacionalni pozivni centar za žrtve kaznenih djela i prekršaja (besplatni telefonski broj 116 006).

Temeljem Zakona o novčanoj naknadi žrtvama kaznenih djela državno odvjetništvo je dužno žrtvama dati informacije o pravu na naknadu i o tijelu kojem se mogu obratiti radi ostvarivanja tog prava, dati potrebne obrasce za podnošenje zahtjeva i na traženje žrtve dati opće upute i informacije o tome kako ispuniti zahtjev i koja je popratna dokumentacija potrebna.

U državnim odvjetništvima zaposleni su stručni suradnici izvanpravne struke (socijalni pedagozi, defektolozi i socijalni radnici). Ukupno je zaposleno 20 stručnih suradnika. Oni u državnom odvjetništvu obavljaju poslove tijekom prethodnog postupka prema maloljetnim počiniteljima kaznenih djela, tijekom izvršavanja kaznenopravnih sankcija izrečenih maloljetnim počiniteljima kaznenih djela i u postupku protiv odraslih počinitelja kaznenih djela na štetu djece. Poslovi stručnog suradnika izvanpravne struke u državnom odvjetništvu propisani su Zakonom o sudovima za mladež i Pravilnikom o radu stručnih suradnika izvanpravne struke na poslovima delinkvencije mladih i

kaznenopravne zaštite djece u državnim odvjetništvima i na sudovima.

Imenovani su i predstavnici općinskih državnih odvjetništava za županijske koordinateure ispred Ministarstva pravosuđa, koji su članovi Nacionalnog tima za prevenciju i suzbijanje nasilja u obitelji i nasilja nad ženama.

Na sudovima je od 2008. godine organizirano pružanje podrške žrtvama i svjedocima osnivanjem odjela za podršku žrtvama i svjedocima na županijskim sudovima u Zagrebu, Osijeku, Vukovaru i Zadru. Tijekom 2011. godine nastavljeno je širenje sustava osnivanjem odjela za podršku na još tri suda, i to u Splitu, Rijeci i Sisku. Zadaća odjela je pružanje emocionalne podrške, te praktičnih i procesnih informacija koje žrtvama i svjedocima na sudovima osiguravaju službenici odjela i volonteri. Podršku svjedocima i žrtvama pružaju tijekom prethodnog i za vrijeme kaznenog postupka u direktnom kontaktu te putem telefona.

Županijski sudovi u kojima su ustrojeni odjeli za podršku sklapanjem sporazuma čelnika tih pravosudnih tijela ili sukladno odluci Ministarstva pravosuđa osiguravaju da se poslovi podrške obavljaju u okviru zajedničke službe na više pravosudnih tijela s područja njihove nadležnosti, odnosno na općinskim i prekršajnim sudovima i nadležnim državnim odvjetništvima. Takva je praksa već uspostavljena te navedeni odjeli za podršku pružaju podršku na općinskim i prekršajnim sudovima.

Odjeli za podršku žrtvama i svjedocima poslove obavljaju pod neposrednim nadzorom predsjednika suda ili osobe koju on ovlasti. Broj službenika u svakom odjelu za podršku ovisi o veličini područja nadležnosti suda. Normativni okvir za rad odjela za podršku na sudovima predstavljaju Zakon o sudovima, Sudski poslovnik i pravilnici o unutarnjem redu sudova. U radu odjeli za podršku angažiraju i volontere sukladno Zakonu o volonterstvu i Sudskom poslovniku.

Izvršene su izmjene i Zakona o sudovima za mladež s ciljem jačanja pravne sigurnosti maloljetnih počinitelja kaznenih djela (kada započinje kazneni postupak prema maloljetniku), a precizirane su i pojedine odredbe navedenog Zakona koje se odnose na kaznenopravnu zaštitu djece. Tako je propisano da opunomoćenik djetetu oštećeniku ili žrtvi kaznenog djela može biti samo odvjetnik koji mora imati izraženu sklonost za odgoj, potrebe i probitke mladeži te vladati osnovnim znanjima s područja kriminologije, socijalne pedagogije, psihologije mladih i socijalnog rada za mlade osobe. Imenovanog odvjetnika ne može zamijeniti odvjetnički vježbenik. Precizirana je i odredba koja se odnosi na pružanje pomoći i podrške djetetu žrtvi kaznenog djela od strane stručnog suradnika županijskog, odnosno općinskog suda u sjedištu županijskog suda. Propisano je da iznimno ovu pomoć i podršku može pružiti i druga stručna osoba na teret proračunskih sredstava suda ako županijski, odnosno općinski sud u sjedištu županijskog suda nema stručnog suradnika. Dosadašnja dobra praksa dala je i tumačenje termina »druga stručna osoba«. To su djelatnici/stručne osobe centra za socijalnu skrb (socijalni pedagog, socijalni radnik ili psiholog). Posao stručnih suradnika izvanpravne struke na sudovima u predmetima kaznenopravne zaštite djece propisan je odredbama Zakona o sudovima za mladež i Pravilnikom o radu stručnih suradnika izvanpravne struke na poslovima delinkvencije mladih i kaznenopravne zaštite djece u državnim odvjetništvima i na sudovima. Također, Odlukom ministra propisano je da su sudovi dužni osigurati da stručni suradnik izvanpravne struke, neovisno na kojem je sudu zaposlen, pomaže sucu kod ispitivanja djeteta žrtve/svjedoka i djetetu pruža

podršku. Svi sudovi u Republici Hrvatskoj imaju zaposlenog stručnog suradnika izvanpravne struke.

Promicanje zaštite prava djece u sustavu pravosuđa, osobito djece žrtava i svjedoka nužno podrazumijeva edukaciju i užu specijalizaciju sudaca za mladež, državnih odvjetnika za mladež i stručnih suradnika izvanpravne struke na sudovima. U cilju njihove dodatne edukacije tijekom 2014. godine i u prvoj polovini 2015. godine proveden je zajednički projekt Ministarstva pravosuđa, Fonda Ujedinjenih naroda za djecu, Ureda za Hrvatsku (UNICEF) i Pravosudne akademije pod nazivom »Kaznenopravna zaštita djece žrtava i svjedoka«. Edukativnom komponentom ovog projekta obuhvaćeno je oko 150 stručnjaka.

Ovaj projekt izniman je doprinos proklamiranoj i zakonom propisanoj specijalizaciji sudaca za mladež i drugih sudionika u kaznenim postupcima u kojima se djeca pojavljuju kao žrtve/svjedoci. Projekt je, uz edukativnu komponentu, ujedno omogućio i stvaranje kvalitetnijih tehničkih preduvjeta koji značajno doprinose uklanjanju viktimizacije djece u kaznenim postupcima. U projekt je bilo uključeno svih petnaest županijskih sudova, a u okviru druge komponente projekta osam županijskih i dva općinska suda dobila su novu audio-video opremu za ispitivanje djece žrtava/svjedoka.

Uz audio-video uređaje kojima raspolažu županijski i općinski sudovi, sporazumom između Ministarstva pravosuđa i Ministarstva unutarnjih poslova sudovima je dana i mogućnost korištenja prostorija u ustrojstvenim jedinicama policije. Radi se o 28 prostorija diljem Republike Hrvatske koje su opremljene namještajem posebno prilagođenim djeci i audio-video uređajima za ispitivanje u okviru projekta Ministarstva unutarnjih poslova IPA 2009 »Jačanje kapaciteta u području suzbijanja seksualnog zlostavljanja i seksualnog iskorištavanja djece, te pružanja pomoći ranjivim žrtvama kriminaliteta«. Mogućnost dodatnog korištenja ovih prostorija nesumnjivo će doprinijeti poštivanju prava djece u sudskim postupcima sukladno standardima postavljenim Smjernicama Vijeća Europe o pravosuđu prilagođenom djeci.

Ministarstvo socijalne politike i mladih kroz sustav centara za socijalnu skrb provodi brojne mjere i aktivnosti te pruža socijalne usluge i osigurava prava korisnicima sustava socijalne skrbi sukladno Zakonu o socijalnoj skrbi. Pored ostalih socijalnih usluga, centar za socijalnu skrb pruža prvu socijalnu uslugu koja obuhvaća informiranje korisnika o socijalnim uslugama i pružateljima usluga, pomoć korisniku pri utvrđivanju njegovih potreba, početnu procjenu mogućnosti korisnika te podršku i pomoć pri izboru prava iz sustava socijalne skrbi. Prva socijalna usluga za korisnika je besplatna. Sukladno procjeni potreba korisnika, centar za socijalnu skrb osigurava daljnja prava i poduzima mjere temeljem Zakona o socijalnoj skrbi, Obiteljskog zakona te čitavog niza drugih propisa sukladno ovlastima iz Zakona o socijalnoj skrbi.

Sustav socijalne skrbi ima organizirana dežurstva tijekom 24 sata za potrebe zbrinjavanja djece bez roditelja ili bez odgovarajuće roditeljske skrbi, mlađih punoljetnih osoba, djece žrtava obiteljskog, vršnjačkog ili drugog nasilja, djece žrtava trgovanja ljudima, odraslih osoba žrtava obiteljskog ili drugog nasilja te žrtava trgovanja ljudima.

Sustav socijalne skrbi posebno je usmjeren na zbrinjavanje djece kao najranjivije skupine, u odnosu na koju postupa temeljem Zakona o socijalnoj skrbi i Obiteljskog

zakona, a nadalje sukladno Konvenciji o pravima djeteta. U svim postupcima vezanim za nasilje u obitelji službe socijalne skrbi i zdravstvene ustanove te druga nadležna tijela dužna su voditi brigu o svim potrebama žrtve i omogućiti joj pristup odgovarajućim službama.

U slučajevima pokretanja sudskog, kaznenog ili prekršajnog postupka u kojem se kao žrtva pojavljuje dijete, nadležni sud dužan je, bez odgode, o tome obavijestiti nadležni centar za socijalnu skrb radi poduzimanja mjera za zaštitu prava i dobrobiti djeteta. Interesi djeteta izloženog nasilju u obitelji prioritetni su u svim postupcima.

Centri za socijalnu skrb u županijama imaju imenovane članove tima za međuresornu suradnju u području obiteljskoppravne i kaznenopravne zaštite koji su preko resornog ministarstva vezani za Nacionalni tim za prevenciju i suzbijanje nasilja u obitelji i nasilja nad ženama. Također službenici centara za socijalnu skrb (ukupno 21) imenovani su za županijske koordinateure za slučajeve trgovanja ljudima, od kojih su četiri članovi mobilnih timova. Ispred Ministarstva socijalne politike i mladih imenovana je jedna osoba za koordinatore svih županijskih koordinateura, a koja je ujedno i članica Operativnog tima.

Centri za socijalnu skrb preuzeli su nadležnost nad poslovima obiteljskih centara i nadležni su pružiti stručnu podršku u spoznavanju, prihvaćanju i svladavanju nepoželjne stvarne ili moguće životne situacije, ohrabriti i osnažiti osobni razvoj i podići kvalitetu života korisnika, potaknuti odgovorno roditeljstvo, pomoći korisniku u svladavanju ili uspostavi kvalitetnog dijaloga u užoj i široj socijalnoj sredini te kroz rad s obitelji educirati članove obitelji za kvalitetan međusobni odnos i pružiti im pomoć u uspostavi pozitivne obiteljske atmosfere.

Prema Zakonu o zaštiti od nasilja u obitelji osnovano je Stručno povjerenstvo za procjenu i unaprjeđenje rada tijela kaznenog i prekršajnog postupka te izvršenja sankcija vezanih za zaštitu od nasilja u obitelji. Članovi Stručnog povjerenstva imenuju se iz reda sudaca, državnih odvjetnika, odvjetnika, državnih službenika ministarstva nadležnog za unutarnje poslove specijaliziranih za područje kriminaliteta, nasilja u obitelji, državnih službenika ministarstva nadležnog za poslove pravosuđa, zdravstva i socijalne skrbi. Stručno povjerenstvo, u okviru svog djelokruga, ima ovlasti podnositi ministrima nadležnim za poslove pravosuđa, unutarnjih poslova, zdravstva i socijalne skrbi prijedloge i mišljenja u vezi s primjenom Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji i drugih zakona kojima se štite žrtve nasilja u obitelji.

Ministarstvo branitelja provodi Nacionalni program psihosocijalne i zdravstvene pomoći sudionicima i stradalicima iz Domovinskog rata, Drugog svjetskog rata te povratnicima iz mirovnih misija. U svrhu provođenja navedenog programa osnovani su centri za psihosocijalnu pomoć koji pružaju pravnu, socijalnu ili psihološku pomoć svim sudionicima i stradalicima rata na području cijele Republike Hrvatske kao i članovima njihovih obitelji, civilnim žrtvama rata, osobama koje su tijekom rata bile izložene seksualnim zlostavljanjima i silovanjima, sudionicima Drugog svjetskog rata, vojnim i civilnim invalidima Domovinskog rata i članovima njihovih obitelji te osobama stradalim pri obavljanju vojnih i redarstvenih dužnosti u stranoj zemlji u okviru misija UN-a, NATO misija i misija EU i članovima njihovih obitelji. Trenutno radi 21 centar za psihosocijalnu pomoć u kojima su zaposleni psiholozi, pravnici i socijalni radnici. U nekim centrima zaposleni su i liječnici, psihijatri ili drugi stručnjaci društveno-

humanističkog profila koji pružaju savjetodavnu pomoć kroz individualni i grupni rad. Regionalni centri za psihotraumu pružaju pomoć hrvatskim braniteljima i stradalnicima Domovinskog rata, sudionicima Drugog svjetskog rata, osobama koje su za vrijeme rata bile izložene seksualnim zlostavljanjima i silovanjima, te osobama koje su stradale pri obavljanju vojnih i redarstvenih dužnosti u stranoj zemlji u okviru misija UN-a, NATO misija i misija EU.

U okviru spomenutog nacionalnog programa zdravstvena pomoć sudionicima i stradalnicima rata, civilnim žrtvama rata, osobama koje su bile izložene seksualnim zlostavljanjima i silovanjima te osobama stradalim pri obavljanju međunarodnih mirovnih misija pruža se u tri Regionalna centra za psihotraumu i Nacionalnom centru za psihotraumu. Nacionalni centar za psihotraumu u Zagrebu smješten je pri Kliničkom bolničkom centru Zagreb, ali djeluje kao regionalni centar za 10 županija. Regionalni centar za psihotraumu u Rijeci smješten je pri Kliničkom bolničkom centru Rijeka i pokriva tri županije. Regionalni centar za psihotraumu u Osijeku smješten je pri Kliničkom centru Osijek i pokriva četiri županije. Regionalni centar za psihotraumu u Splitu smješten je pri Kliničkom bolničkom centru Split i pokriva četiri županije. Unutar Nacionalnog centra za psihotraumu i regionalnih centara za psihotraumu provodi se program zdravstvene pomoći koji nije obuhvaćen osnovnim standardima zdravstvenog osiguranja, a obuhvaća veći broj dijagnostičkih i terapijskih postupaka.

Ministarstvo zdravlja je Zakonom o zdravstvenoj zaštiti i drugim propisima reguliralo djelatnost zaštite mentalnog zdravlja te gdje i tko navedenu djelatnost pruža. Zdravstvenu zaštitu u djelatnostima na primarnoj razini provode pored ostalih službi i Hrvatski zavod za javno zdravstvo, županijski zavodi za javno zdravstvo i Zavod za javno zdravstvo Grada Zagreba.

U kontekstu pružanja pomoći žrtvama zdravstvena zaštita na primarnoj razini obuhvaća i zaštitu javnog zdravstva, zdravstvenu zaštitu mentalnoga zdravlja, prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti.

Poslove zaštite mentalnog zdravlja, prevencije i izvanbolničkog liječenja ovisnosti obavlja specijalist psihijatrije. U provođenju pojedinačnih mjera zdravstvene zaštite u zdravstvenoj djelatnosti na primarnoj razini, a posebno u zdravstvenoj zaštiti radnika, djece predškolske i školske dobi, osoba starijih od 65 godina te zaštiti mentalnog zdravlja sudjeluju psiholog, logoped, socijalni pedagog i socijalni radnik, odnosno drugi stručnjaci za pojedina specifična pitanja i zaštitu. Zdravstveni radnici u zdravstvenoj djelatnosti na primarnoj razini u timskom radu surađuju sa zdravstvenim radnicima drugih specijalnosti u specijalističko-konzilijarnoj i bolničkoj zdravstvenoj zaštiti.

Centri za mentalno zdravlje u županijama imaju imenovane koordinate za međuresornu suradnju u području obiteljskoppravne i kaznenopravne zaštite koji su preko resornog ministarstva vezani za Nacionalni tim za prevenciju i suzbijanje nasilja u obitelji i nasilja nad ženama.

Zdravstveni djelatnici imenovani su i za županijske koordinate za slučajeve trgovanja ljudima. Ispred Ministarstva zdravlja imenovana je i jedna osoba kao zdravstvena koordinatorica svih županijskih koordinatera i ona je članica Operativnog tima. Prema procjeni koordinatera mobilnog tima Nacionalnog odbora za suzbijanje trgovanja ljudima, žrtvi se sukladno izrađenoj procjeni njenog stajna i individualnom planu i

programu zaštite osigurava zdravstvena pomoć koja uključuje hitnu medicinsku pomoć, opći zdravstveni pregled i eventualno specijalističku zdravstvenu zaštitu. Imenovani nacionalni ili županijski zdravstveni koordinatori organiziraju pomoć te dogovaraju obavljanje pregleda kod liječnika opće medicine što uključuje opću anamnezu i pregled, po potrebi ginekološku anamnezu i pregled i institucionalnu pomoć i podršku u zaštiti mentalnog zdravlja.

Organizacije civilnog društva imaju značajnu ulogu te su u velikoj mjeri prve poduzele značajne korake u organiziranju sustavne pomoći i podrške žrtvama, kako tijekom Domovinskog rata, tako i nakon njega. Neke organizacije imaju više od 20 godina iskustva u radu sa žrtvama, raspolazu ekspertizom, uvidom u problematiku na lokalnoj i međunarodnoj razini, te su razradile metodologiju rada. Značajan doprinos organizacija civilnog društva izražen je na području rada sa žrtvama rata, seksualnog i obiteljskog nasilja, žrtvama trgovanja ljudima, kao i djecom žrtvama, te organiziranjem i vođenjem skloništa za žrtve nasilja u obitelji, prije svega žene i njihovu djecu. Žrtvama se osigurava pomoć i telefonskim putem, te su osnovane i brojne besplatne telefonske linije. Postoji mogućnost komunikacije i putem elektroničke pošte, te su informacije o pravima i procedurama dostupne i na internetskim stranicama organizacija civilnog društva.

Osim pružanja direktne pomoći i podrške, organizacije civilnog društva veliki doprinos daju i na području unaprjeđenja zakonodavstva, razvoja javnih politika i javnog osvještavanja o problematici žrtava.

Organizacije civilnog društva financijska sredstva za svoj rad osiguravaju kroz projektne aktivnosti koje se financiraju sredstvima Europske unije, različitih fondacija, zaklada, lokalne zajednice te sredstvima koja osigurava država.

Prema Izvješću o financiranju projekata i programa organizacija civilnoga društva iz javnih izvora u 2013. godini koje je izradio Ured za udruge u pregledu specifičnih područja zaštite i promicanja ljudskih prava osigurana su sredstva za aktivnosti: pomoć žrtvama obiteljskog nasilja – 3.338.749,80 kn; edukacija o trgovanju ljudima te pomoć žrtvama trgovanja ljudima – 610.011,72 kn; besplatna pravna pomoć – 194.246,66 kn; zaštita prava azilanata – 167.349,58 kn; zaštita digniteta političkih zatvorenika, veterana, civilnih invalida rata te izbjeglica i raseljenih osoba – 95.812,50 kn; osnaživanje žena žrtava nasilja za zapošljavanje i samozapošljavanje – 80.482,50 kn.

III. KOORDINACIJA MEĐURESORNOG DJELOVANJA I STANDARDIZACIJA POSTUPANJA U PRUŽANJU PODRŠKE I ZAŠTITI PRAVA ŽRTAVA I SVJEDOKA

a) Analiza i ocjena stanja

U nastojanju uspostave koordiniranog djelovanja sa jasnim zadaćama dionika izrađeni su protokoli postupanja, i to:

Protokol o postupanju u slučaju nasilja u obitelji, Protokol o postupanju u slučaju seksualnog nasilja, Protokol o postupanju u slučaju zlostavljanja i zanemarivanja djece i Protokol za identifikaciju, pomoć i zaštitu žrtava trgovanja ljudima.

Protokol o postupanju u slučaju nasilja u obitelji kao svrhu ima osiguravanje uvjeta za djelotvoran i cjelovit rad nadležnih tijela radi unaprjeđenja zaštite i pomoći žrtvama nasilja u obitelji te pomoći počiniteljima u promjeni njihova ponašanja odnosno promjeni vrijednosnog sustava u cilju nenasilnog rješavanja sukoba i uvažavanja ravnopravnosti spolova.

Ovim Protokolom propisuju se specifičnosti policijskog postupanja prema žrtvama nasilja u obitelji u cilju učinkovite zaštite žrtve. Policijsko postupanje uključuje pružanje trenutne zaštite i potrebne pomoći žrtvi nasilja, sprečavanje počinitelja u daljnjem nasilničkom ponašanju, prikupljanje obavijesti potrebnih za razjašnjavanje događaja te dokazivanje prekršaja ili kaznenog djela, upoznavanje počinitelja nasilja s mjerama koje će se protiv njega poduzeti, upoznavanje žrtve nasilja s daljnjim tijekom postupanja i njenim zakonskim pravima te informiranje o državnim i nevladinim organizacijama koje se bave podrškom i zaštitom žrtava te međuresorna suradnja u cilju pružanja sveobuhvatne pomoći žrtvi.

Protokol obvezuje službenike nadležnih centara za socijalnu skrb na unaprjeđenje zaštite žrtava nasilja u obitelji, prevenciju novog nasilja u obitelji te razvijanje mjera zaštite, prava i dobrobiti osoba izloženih nasilju u obitelji. Poslovi centra za socijalnu skrb uključuju: prijavu policiji, žurno stupanje u kontakt sa žrtvom, upoznavanje žrtve s pravima, imenovanje posebnog skrbnika, izvide, izradu mišljenja i preporuka, izricanje mjera obiteljsko pravne zaštite, zbrinjavanje žrtve.

Zdravstvene ustanove obvezne su žrtvama obiteljskog nasilja pružiti sveukupnu zdravstvenu skrb radi očuvanja tjelesnog i psihičkog zdravlja žrtve kao i sanacije nastalih ozljeda i psihotrauma. Postupanje uključuje prijavu policiji ili državnom odvjetništvu, razgovor sa žrtvom i obavljanje cjelokupnog zdravstvenog pregleda.

Protokol o postupanju u slučaju seksualnog nasilja uvodi standardizirani postupak prema žrtvama seksualnog nasilja, bez obzira na njihovu dob, mjesto u kojem se nasilje dogodilo, spol i/ili druge osobne karakteristike žrtve te osigurava jedinstvenu praksu svih nadležnih tijela i institucija kroz pružanje kvalitetne i učinkovite pomoći i podrške.

Ovim Protokolom propisuje se provođenje policijskih hitnih mjera i radnji, način prikupljanja početnih saznanja od žrtve, zadaća stručno osposobljenih policijskih službenika u pogledu zaštite žrtve te zaštita identiteta žrtve seksualnog nasilja.

Prema Protokolu uloga centara za socijalnu skrb jest pružanje odgovarajuće zaštite i podrške žrtvi seksualnog nasilja te unaprjeđenje mjera zaštite prava osoba izloženih seksualnom nasilju sukladno važećim propisima Republike Hrvatske. Aktivnosti/poslovi centra za socijalnu skrb uključuju: prijavu nasilja policiji, poduzimanje nužnih mjera podrške žrtvi (žurno stupanje u kontakt sa žrtvom, pružanje svih potrebnih informacija, posredovanje u ostvarivanju prava na besplatnu pravnu pomoć, pružanje informacija o postojanju specijaliziranih organizacija civilnog društva, donošenje rješenja o skrbi izvan vlastite obitelji, savjetovanje).

Zdravstvene ustanove obvezne su žrtvama seksualnog nasilja osigurati žurnu i sveobuhvatnu zdravstvenu skrb radi očuvanja tjelesnog i psihičkog zdravlja žrtve u skladu sa suvremenim standardima i praksom. Postupanje uključuje pozivanje policije, utvrđivanje anamneze i pregled, pružanje osnovne zdravstvene zaštite te suradnju s

nadležnim tijelima. Pravosudna tijela dužna su koristiti sve zakonske mogućnosti propisane važećim propisima Republike Hrvatske radi zaštite žrtava silovanja ili drugog seksualnog nasilja te radi omogućavanja sudske zaštite njihovih prava.

Protokol o postupanju u slučaju zlostavljanja i zanemarivanja djece kao svoje osnovne ciljeve ima unaprjeđenje dobrobiti djece sprečavanjem zlostavljanja i zanemarivanja, osiguranje da svi poduzeti postupci i odluke koje se donose budu pravovremeno donesene i u najboljem interesu djeteta te dugoročni utjecaj na smanjenje zlostavljanja i zanemarivanja djeteta.

Protokol propisuje da je policija dužna u slučaju saznanja o bilo kojem obliku zlostavljanja ili zanemarivanja djeteta žurno pružiti pomoć i zaštitu djetetu, utvrditi postojanje elemenata kaznenog djela ili prekršaja, pronaći počinitelja i onemogućiti ga u nastavku daljnjeg protupravnog djelovanja, prikupiti sve dokaze te sva prikupljena saznanja dostaviti nadležnim pravosudnim tijelima u najkraćem mogućem roku. Policija je dužna prema djetetu postupati posebno obzirno, voditi računa o zaštiti privatnosti djeteta te na adekvatan način obavijestiti dijete, odnosno njegovog zakonskog zastupnika o zakonskim pravima žrtve/oštećenika i mogućnostima njihova ostvarivanja.

Centar za socijalnu skrb dužan je poduzeti neodložnu intervenciju u svrhu zaštite djeteta, obavijestiti policiju, obaviti razgovor s roditeljima i djetetom, izvršiti kućni izvid, prikupiti relevantne podatke od drugih ustanova, imenovati djetetu posebnog skrbnika, pružiti uslugu savjetovanja roditeljima, uputiti roditelja i dijete na druge ustanove koje pružaju psihosocijalnu pomoć, odobriti novčanu podršku, odrediti odgovarajuću mjeru obiteljsko pravne zaštite, prema potrebi izdvojiti dijete iz obitelji, izvršiti obiteljsku procjenu.

Cilj Protokola u odnosu na postupanje u sustavu zdravstva je pružiti djetetu žrtvi zlostavljanja i/ili zanemarivanja sveukupnu zdravstvenu skrb s ciljem očuvanja tjelesnog i psihičkog zdravlja kao i sanacije nastalih ozljeda i psihotrauma. Postupanje uključuje: pridržavanje medicinskog protokola, provođenje procedure informiranog pristanka žrtve na cjeloviti tretman, utvrđivanje opće anamneze i pregled, pružanje osnovne zdravstvene zaštite, suradnju s nadležnim tijelima.

Pravosudna tijela trebaju što učinkovitije iskoristiti sve zakonske mogućnosti propisane zakonima Republike Hrvatske te što žurnije uspostaviti suradnju nadležnih tijela koja sudjeluju u otkrivanju i suzbijanju zlostavljanja i zanemarivanja djece.

Protokol za identifikaciju, pomoć i zaštitu žrtava trgovanja ljudima određuje nositelje obveza i načine postupanja u identifikaciji i pružanju pomoći žrtvama trgovanja ljudima. U postupak su, na partnerskim osnovama, uključeni predstavnici tijela državne uprave te organizacije civilnog društva. Postupanje je organizirano na više razina, putem rada nacionalnog koordinatora, mobilnih timova i operativnog tima.

Protokol propisuje obveze Ministarstva unutarnjih poslova vezano za postupak identifikacije, pomoći i zaštite žrtava u suradnji s organizacijama civilnog društva i tijelom nadležnim za poslove socijalne skrbi. Imenovani koordinatori nadležnih centara za socijalnu skrb postupaju prema svojim nadležnostima, a u svrhu osiguranja smještaja, psihosocijalne, zdravstvene i pravne pomoći žrtvi.

Za učinkovitu i primjerenu podršku svim žrtvama i svjedocima nužno je uspostaviti sustav u koji će biti uključena sva tijela kaznenog progona, posebno osposobljeni za uočavanje potreba i pružanje podrške žrtvama i svjedocima kroz cijeli kaznenopravni sustav. Također, u podršku treba uključiti tijela drugih resora i organizacija civilnog društva.

S obzirom na cilj ove strategije kojom se želi osigurati da žrtva ili svjedok već od samog trenutka počinjenja kaznenog ili prekršajnog djela, tijekom cijelog kaznenog odnosno prekršajnog postupka i nakon njega dobije odgovarajuću podršku i pomoć, potrebno je sustavno provoditi koordinaciju međuresornog djelovanja i standardizirati postupanje u pružanju podrške i zaštiti prava žrtava i svjedoka.

Sva tijela uključena u postupak trebaju imati u vidu interes žrtava i postupati prema njima tako da procesuiranje počinitelja ne uzrokuje dodatnu tjeskobu kod žrtve i ne dovede do sekundarne viktimizacije i retraumatizacije. Zaštita od sekundarne viktimizacije jednako je tako važna kao i zaštita od prvobitnog protupravnog ponašanja, osobito kada znamo da nadležna tijela vlasti imaju ovlasti pružati zaštitu u takvim slučajevima. Kod tijela kaznenog progona već postoji svijest o potrebi zaštite žrtava od daljnje traumatizacije kroz postupak koji predstoji kao rezultat počinjenog nedjela prema žrtvi. Također žrtve imaju određene potrebe za pomoć i podršku od trenutka počinjenja kaznenog djela ili prekršaja, dakle i prije nego ih prepozna pravosudni sustav. Ta okolnost rezultirala je osnivanjem značajnog broja organizacija civilnog društva koje odgovaraju na potrebe određenog profila žrtava kako prije, tako i tijekom te nakon kaznenog i prekršajnog postupka.

Unatoč postojanju svijesti o potrebama žrtava i do sada uloženim naporima, još uvijek postoji prostor za unaprjeđenje i poboljšanje djelovanja sustava koji trenutno postoji. Potrebno je osigurati standardizirano postupanje prema žrtvama na svim razinama u svrhu pravovremene podrške radi zadovoljenja njihovih potreba i pomoći pri rješavanju problema proizašlih iz njihova statusa. Od izuzetne je važnosti da se podrška žrtvi pruži što ranije u postupanju nadležnih tijela pa i neovisno o tome hoće li žrtva aktivno sudjelovati u sudskom postupku u svojstvu oštećenika. Jedino koordinirano djelovanje nadležnih državnih tijela kao i zainteresiranih organizacija civilnog društva mogu dati željene rezultate, a to su pravovremena i kvalitetna podrška žrtvama u svim fazama postupanja, cjelovita i povezana aktivnost svih nadležnih resora u rješavanju problema i životnih pitanja žrtava, uz izbjegavanje međusobnih preklapanja nadležnosti i aktivnosti.

Sustav podrške žrtvama i svjedocima (u smislu ove Strategije) sastoji se od središnjeg tijela u okviru Ministarstva pravosuđa, a to je Samostalna služba za podršku žrtvama i svjedocima te odjela za podršku žrtvama i svjedocima osnovanih na županijskim sudovima.

U svrhu ostvarenja postavljenog cilja potrebno je u Ministarstvu pravosuđa ojačati administrativne kapacitete u organizacijskim jedinicama koje se bave podrškom žrtvama i svjedocima i novčanom naknadom žrtvama kaznenih djela.

Potrebno je nastaviti suradnju s Udrugom za podršku žrtvama i svjedocima, a vezano za osiguranje daljnjeg provođenja aktivnosti Nacionalnog pozivnog centra za žrtve kaznenih djela i prekršaja.

Na razini policije i državnih odvjetništava potrebno je osigurati kontinuirano i pravovremeno informiranje žrtava o njihovim pravima i upućivanje na službe za podršku i organizacije civilnog društva. Procedura i metodologija pravovremenog provođenja pojedinačne procjene žrtava radi utvrđivanja posebnih potreba zaštite definirat će se odgovarajućim propisom.

U sustavu socijalne skrbi i zdravstva potrebno je kontinuirano raditi na jačanju kapaciteta stručnjaka koji su neizostavan dio sustava podrške u širem smislu.

Direktiva obvezuje države članice i na sustavno i primjereno prikupljanje statističkih podataka kao osnove za uspostavu okvira dobre prakse i pristupa u području osiguranja prava određenih ovom Direktivom.

U Republici Hrvatskoj ustanovljeni su odgovarajući normativni okviri te su osnovana i djeluju adekvatna nadležna tijela koja su međuresorno povezana. Preostaje standardizirati postupanja i osigurati neometanu i sustavnu koordinaciju te osmisliti sustav koji će pružiti punu podršku i praćenje žrtava. Potrebno je osigurati primjenu postojećih protokola i osigurati praćenje slučaja od prijave do donošenja presude za sve skupine ranjivih žrtava. Direktiva definira ranjive žrtve kojima je potrebno pružiti specijalističku podršku i pravnu zaštitu kao one koje se nalaze u situacijama koje ih izlažu posebno velikom riziku štete, poput osoba koje podliježu ponovljenom nasilju u bliskim odnosima, žrtve rodno uvjetovanog nasilja ili osobe koje su žrtve drugih vrsta kaznenih djela u državi članici čiji nisu državljani ili u kojoj nemaju boravište. Prema kaznenim djelima riječ je o žrtvama terorizma, organiziranog kriminala, trgovanja ljudima, rodno uvjetovanog nasilja, nasilja u bliskim odnosima, spolnog nasilja, iskorištavanja ili zločina iz mržnje, a u odnosu na osobu žrtve u ranjivu skupinu svrstani su invalidi i djeca.

b) Ciljevi

- Koordinacija i suradnja državnih tijela i organizacija civilnog društva koje pružaju podršku žrtvama i svjedocima
- Širenje sustava podrške žrtvama i svjedocima
- Standardizirano, pravovremeno i sustavno pružanje informacija o pravima
- Osiguranje dostupnosti psihosocijalnih usluga

c) Mjere

1. Jačanje kapaciteta Samostalne službe za podršku žrtvama i svjedocima Ministarstva pravosuđa radi koordinacije i razvoja sustava podrške žrtvama i svjedocima na nacionalnoj razini
2. Osnivanje odjela za podršku žrtvama i svjedocima na svim županijskim sudovima i jačanje kapaciteta postojećih odjela za podršku
3. Standardiziranje postupanja policije prema žrtvama u dijelu koji se odnosi na informiranje žrtava o njihovim pravima i službama za podršku

4. Standardiziranje postupanja državnog odvjetništva prema žrtvama u dijelu koji se odnosi na informiranje žrtava o njihovim pravima i službama za podršku
5. Standardiziranje postupanja službenika centara za socijalnu skrb u odnosu na žrtve
6. Standardiziranje postupanja zdravstvenih djelatnika prema žrtvama u dijelu koji se odnosi na njihovo upućivanje na nadležne organizacije i službe za pomoć i podršku žrtvama kao i povećanje dostupnosti psihološkog tretmana žrtvama kroz rad centara za mentalno zdravlje
7. Standardiziranje postupanja svih stručnjaka koji dolaze u kontakt sa žrtvama vezano za proceduru pojedinačne procjene stanja i potreba žrtve
8. Uspostava suradnje nadležne ustrojstvene jedinice Ministarstva branitelja s policijom i državnim odvjetništvom, Samostalnom službom za podršku žrtvama i svjedocima pri Ministarstvu pravosuđa, Nacionalnim pozivnim centrom za žrtve kaznenih djela i prekršaja radi nesmetanog i brzog postupanja po prijavama i provođenju drugih aktivnosti vezano za ostvarenje prava žrtava seksualnog nasilja u Domovinskom ratu
9. Standardiziranje postupanja državnih službenika prema žrtvama seksualnog nasilja u Domovinskom ratu
10. Jačanje kapaciteta centara za psihosocijalnu pomoć i regionalnih centara za psihotraumu u svrhu pružanja i dostupnosti pravne, socijalne i psihološke pomoći svim stradalnicima i sudionicima rata kao i članovima njihove obitelji
11. Osnaživanje rada Nacionalnog tima za prevenciju i suzbijanje nasilja u obitelji i nasilja nad ženama
12. Osiguranje daljnjeg kontinuiranog rada Nacionalnog pozivnog centra za žrtve kaznenih djela i prekršaja
13. Izrada protokola o postupanju za sva tijela koja u svom radu dolaze u kontakt sa žrtvama i svjedocima
14. Praćenje i evaluiranje rezultata funkcioniranja sustava za podršku u cjelini i po pojedinim područjima.

IV. UNAPRJEĐENJE NORMATIVNOG OKVIRA UZ IZGRADNJU INFORMACIJSKOG SUSTAVA ZA PRAĆENJE PROVEDBE PODRŠKE ŽRTVAMA I SVJEDOCIMA

a) Analiza i ocjena stanja

Iz odredbe članka 28. Direktive 2012/29/EU Europskog parlamenta i Vijeća o uspostavi minimalnih standarda za prava, podrške i zaštite žrtava kaznenih djela proizlazi potreba stvaranja sustava praćenja provedbe podrške žrtvama i svjedocima. Informacijska tehnologija omogućava evidentiranje i praćenje pružanja informacija i potpore žrtvama i svjedocima, njihovog sudjelovanja u kaznenim i prekršajnim postupcima i ostvarenje mjera za zaštitu i priznavanje prava žrtava.

Svrha izgradnje sustava praćenja podrške žrtvama i svjedocima nije samo ispunjenje zahtjeva iz Direktive, već je to strateški cilj koji omogućava prepoznavanje žrtve i njezinih prava, ustanovljavanje instrumenata i mehanizama za zaštitu i ostvarenje prava žrtva i svjedoka te uočavanje značaja žrtava i svjedoka za pravednu provedbu kaznenog ili prekršajnog postupka.

Ovaj strateški cilj razvoja sustava podrške žrtvama i svjedocima postavlja se i sa svrhom uspostave mehanizma koji će omogućiti da se predlažu upravo one izmjene ili unaprjeđenja normativnog okvira ili druge odgovarajuće mjere, na koje ukazuje analiza informacija dobivenih iz sustava praćenja provedbe podrške žrtvama i svjedocima.

Stoga se izgradnja informacijskog sustava za praćenje provedbe podrške žrtvama i svjedocima smatra bitnim preduvjetom ne samo za utvrđivanje učinka postojećeg sustava u odnosu na prava žrtava i svjedoka, nego i za, na tim utvrđenjima utemeljeno, usmjeravanje i predlaganje daljnjih djelovanja u ovom području kako bi se međunarodni standardi i smjernice, domaće zakonodavstvo i postupanje nadležnih tijela uskladili do mjere stvarne podrške i ostvarenja ili zaštite prava žrtve i svjedoka.

Smjernica je jasna – uz temeljnu svrhu kaznenog postupka, a to je kažnjavanje počinitelja izricanjem zakonom predviđene kazne u odgovarajućem postupku sa osiguranjem da nitko nevin ne bude osuđen, kazneni postupak sve više prepoznaje potrebu zaštite žrtve i svjedoka, kako bi se uspostavila pravednost i prema pojedincu, ali i u djelovanju pravosudnih sustava suvremenih država.

Prepoznavanje ove smjernice vidljivo je u normativnom sustavu Republike Hrvatske. Osnovni propis, Zakon o kaznenom postupku («Narodne novine», br. 152/2008, 76/2009, 80/2011, 91/2012, 143/2012, 56/2013, 145/2013, 153/2014; u daljnjem tekstu: ZKP/08) ističe načelo kaznenog postupka po kojem su policija, istražitelj, državno odvjetništvo i sud dužni postupati s posebnim obzirom prema žrtvi kaznenog djela, upoznati ju s njenim pravima u postupku te pri poduzimanju radnji na primjeren način skrbiti o njenim pravima (članak 16. stavci 2. i 3. citiranog Zakona).

Pojam žrtve definiran je odredbom članka 202. stavka 11. ZKP/08, prema kojem je žrtva kaznenog djela osoba koja zbog počinjenja kaznenog djela trpi fizičke i duševne posljedice, imovinsku štetu ili bitnu povredu temeljnih prava i sloboda. Uz žrtvu kazneni postupak razlikuje i oštećenika. Prema stavku 12. istog članka oštećenik je definiran kao žrtva ili druga osoba, ako je njihovo osobno ili imovinsko pravo povrijeđeno ili ugroženo kaznenim djelom, a sudjeluje u svojstvu oštećenika u kaznenom postupku. Žrtva kaznenog djela ima sljedeća prava:

1. pravo na djelotvornu psihološku i drugu stručnu pomoć i potporu tijela, organizacije ili ustanove za pomoć žrtvama kaznenih djela u skladu sa zakonom,
2. pravo sudjelovati u kaznenom postupku kao oštećenik,
3. pravo na obavijest od državnog odvjetnika o poduzetim radnjama povodom njezine prijave i podnošenje pritužbe višem državnom odvjetniku,
4. druga prava propisana zakonom.

Uz prava koja pripadaju svakoj žrtvi kaznenog djela, posebna zaštita daje se

određenim kategorijama žrtava (djeca žrtve kaznenih djela, žrtve kaznenih djela protiv spolne slobode te žrtve kaznenog djela trgovanja ljudima).

Prava žrtava usklađena su sa standardima učinkovite istrage koje je postavila praksa Europskog suda za ljudska prava među kojima se posebno ističe zahtjev da žrtve moraju u opsegu nužnom za osiguranje svojih legitimnih interesa primati informacije u vezi s napretkom i ishodom njihovih zahtjeva, napretku istrage i progona, izvršenju sudskih odluka i svih mjera poduzetih u svrhu popravljivanja štete koju su pretrpjele. U tom smislu žrtva ima pravo da od državnog odvjetnika traži obavijest o radnjama poduzetim povodom njene prijave i pravo na podnošenje pritužbe višem državnom odvjetniku zbog odugovlačenja postupka.

Prema članku 43. stavku 2. ZKP/08, žrtva kaznenog djela za koje je propisana kazna zatvora od pet ili više godina, ako trpi teža psihofizička oštećenja ili teže posljedice kaznenog djela, u skladu s posebnim propisima, ima pravo na stručnu pomoć savjetnika na teret proračunskih sredstava prije davanja iskaza u kaznenom postupku te pri podnošenju imovinskopravnog zahtjeva. Imajući u vidu opću definiciju žrtve iz članka 202. ZKP/08, svaka žrtva zbog počinjenja kaznenog djela trpi određene fizičke i duševne posljedice, dok se člankom 43. stavkom 1. ZKP/08 daju dodatna prava žrtvama kaznenih djela za koja je propisana kazna zatvora od pet ili više godina, a koje trpe teža psihofizička oštećenja ili teže posljedice kaznenog djela (pravo na stručnu pomoć savjetnika na teret proračunskih sredstava prije davanja iskaza u kaznenom postupku te pri podnošenju imovinskopravnog zahtjeva).

U tom smislu odgovarajuća primjena odredaba kaznenog postupka zahtijeva da tijelo koje vodi postupak (državno odvjetništvo ili sud) razmatra posljedice kaznenog djela u konkretnom slučaju radi utvrđenja da li žrtva određenog kaznenog djela ima i prava iz članka 43. stavka 2. ZKP/08. Pitanje da li je određena osoba zbog počinjenja kaznenog djela pretrpjela »teža« psihofizička oštećenja ili »teže« posljedice kaznenog djela ili se radi samo o »običnim« fizičkim ili duševnim posljedicama koje karakteriziraju svaku žrtvu kaznenog djela je *questio facti* i ovisi o okolnostima pod kojima je određeno kazneno djelo počinjeno i posljedicama koje je počinjenje tog djela prouzrokovalo kod određene osobe (žrtve).

Sukladno članku 43. stavku 3. ZKP/08, žrtva kaznenog djela nasilja počinjenog s namjerom ima pravo na novčanu naknadu iz sredstava državnog proračuna u skladu s posebnim zakonom. Posebni propis na koji ZKP/08 upućuje jest Zakon o novčanoj naknadi žrtvama kaznenih djela (»Narodne novine«, br. 80/2008 i 27/2011), kojim je pobliže uređeno pravo na novčanu naknadu žrtvama kaznenih djela počinjenih s namjerom, pretpostavke i postupak za ostvarivanje prava na naknadu, tijela koja donose odluke i sudjeluju u postupku odlučivanja o pravu na naknadu.

Odredbom članka 43. stavka 4. ZKP/08 propisana je obveza suda, državnog odvjetništva, istražitelja i policije da pri poduzimanju radnji u kojoj sudjeluje obavijeste žrtvu o njenim pravima. Obzirom da žrtva kaznenog djela u postupku može sudjelovati i u svojstvu oštećenika, stavkom 5. propisuje se obveza unošenja u zapisnik o provođenju radnje obavještanja žrtve o ovom pravu i izjave žrtve da li to pravo želi koristiti.

ZKP/08 posebnu zaštitu, a samim time i širi katalog prava, daje djeci koja su žrtve

kaznenih djela, pa tako sukladno članku 44. ZKP/08 dijete kao žrtva kaznenog djela, uz sva prava iz članka 43. i drugih odredaba ZKP/08, ima i pravo na:

1. opunomoćenika na teret proračunskih sredstava,
2. pratnju osobe od povjerenja prilikom sudjelovanja u radnjama,
3. tajnost osobnih podataka,
4. isključenje javnosti.

Osoba od povjerenja definirana je u članku 202. točki 38. ZKP/08 kao zakonski zastupnik ili druga odrasla osoba po izboru ovlaštenika prava na pratnju, osim ako je predložena ili pozvana u svojstvu svjedoka.

Člankom 44. stavkom 2. ZKP/08 izrijekom je propisano da sud, državni odvjetnik, istražitelj i policija moraju prema djetetu kao žrtvi kaznenog djela, postupati posebno obzirno imajući na umu dob, ličnost i druge okolnosti kako bi se izbjegle štetne posljedice za odgoj i razvoj djeteta, te da su se pri postupanju prema djetetu žrtvi nadležna tijela dužna rukovoditi najboljim interesom djeteta. Članak 44. stavak 3. ZKP/08 sadrži tzv. »presumpciju djeteta žrtve«, kojom se jasno propisuje da ako nije poznata dob žrtve, pretpostavit će se da se radi o djetetu ukoliko postoji vjerojatnost da žrtva nije navršila osamnaest godina života. Radi se o presumpciji kojom se želi osigurati da se u slučaju sumnje u njenu dob, svakoj žrtvi za koju postoji vjerojatnost da je dijete, pruže sva prava koja djetetu žrtvi kaznenog djela pripadaju sukladno odredbama ZKP/08.

Žrtva kaznenog djela protiv spolne slobode te žrtva kaznenog djela trgovanja ljudima, prema članku 45. ZKP/08, uz prava koja su propisana člancima 43. i 44. ZKP/08, ima pravo:

1. prije ispitivanja razgovarati sa savjetnikom, na teret proračunskih sredstava,
2. da ju u policiji i državnom odvjetništvu ispituje osoba istog spola,
3. da se ispita uz prisutnost osobe od povjerenja,
4. uskratiti odgovor na nepotrebna pitanja koja se odnose na strogo osobni život žrtve,
5. zahtijevati da bude ispitana putem audio-video uređaja,
6. na tajnost osobnih podataka,
7. zahtijevati isključenje javnosti s rasprave.

Kao i kod djeteta, u slučaju kaznenog djela protiv spolne slobode te kaznenog djela trgovanja ljudima dodano je i pravo žrtve da se ispita u prisutnosti osobe od povjerenja. Osoba od povjerenja definirana je u članku 202. točki 38. ZKP/08 kao zakonski zastupnik ili druga odrasla osoba po izboru ovlaštenika prava na pratnju, osim ako je predložena ili pozvana u svojstvu svjedoka.

Pravila kaznenog postupka određuju da žrtva kaznenog djela ima pravo sudjelovati u

kaznenom postupku kao oštećenik, u kojem slučaju će joj pripadati i sva ona prava koja ZKP/08 daje oštećeniku. Prema članku 47. stavku 1. ZKP/08, u kaznenom postupku oštećenik u skladu s odredbama ZKP/08 ima pravo:

1. služiti se vlastitim jezikom uključujući i znakovni jezik gluhih i gluhoslijepih i na pomoć tumača ako ne razumije ili se ne služi hrvatskim jezikom odnosno prevoditelja ili tumača znakovnog jezika ako se radi o gluhom ili gluhoslijepom oštećeniku,
2. podnijeti prijedlog za ostvarivanje imovinskopravnog zahtjeva te privremenih mjera osiguranja,
3. na opunomoćenika,
4. upozoravati na činjenice i predlagati dokaze,
5. prisustvovati dokaznom ročištu,
6. prisustvovati raspravi i sudjelovati u dokaznom postupku, te iznijeti završni govor,
7. izvršiti uvid u spis predmeta,
8. zatražiti obavijest od državnog odvjetnika o poduzetim radnjama povodom njegove prijave i podnijeti pritužbu višem državnom odvjetniku,
9. podnijeti žalbu,
10. podnijeti prijedlog za progon i privatnu tužbu sukladno odredbama Kaznenog zakona,
11. biti obaviješten o odbacivanju kaznene prijave ili odustajanju državnog odvjetnika od kaznenog progona,
12. preuzeti kazneni progon umjesto državnog odvjetnika,
13. zatražiti povrat u prijašnje stanje,
14. biti obaviješten o ishodu kaznenog postupka.

Sukladno Konvenciji Vijeća Europe o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja, koja traži da država nastavi s postupkom i kad žrtva povuče svoj iskaz ili prijavu, izmijenjena je odredba o korištenju iskaza privilegiranog svjedoka. Naime, novelom iz prosinca 2013. omogućeno je da se u slučajevima kada je takav svjedok uz sva upozorenja odlučio iskazivati, a potom iskoristio blagodat nesvjedočenja, njegov ranije dani iskaz može koristiti kao dokaz u postupku i na njemu se može temeljiti sudska odluka. Ovo rješenje omogućava kažnjavanje počinitelja kaznenih djela u slučajevima kada žrtva kaznenog djela silovanja – koja ima mogućnost iskoristiti blagodat nesvjedočenja – uslijed utjecaja okrivljenika, ekonomske ovisnosti ili psiholoških posljedica samog kaznenog djela povuče svoj ranije dani iskaz. Prema ranijem zakonskom rješenju, u nedostatku drugih dokaza, počinitelj djela u takvim slučajevima ne bi bio kažnjen, što se novim zakonskim rješenjem onemogućava.

U svrhu jačanja procesno-pravne pozicije žrtve kaznenih djela protiv života i tijela i

kaznenih djela protiv spolne slobode, za koja je propisana kazna zatvora teža od pet godina, izrijekom je propisano da je državnom odvjetniku za sporazumijevanje s okrivljenikom o kazni potrebna prethodna suglasnost žrtve, a ukoliko je žrtva umrla ili je nesposobna dati suglasnost, suglasnost osoba koje su ovlaštene preuzeti progon.

U navedenim odredbama osnovnog kazneno-procesnog zakona (koji se supsidijarno primjenjuje i u prekršajnom postupku) postavljen je normativni okvir za ostvarenje ciljeva postavljenih međunarodnim dokumentima – prije svega Direktivom 2012/29/EU Europskog parlamenta i Vijeća o uspostavi minimalnih standarda prava, podrške i zaštite žrtava kaznenih djela te o zamjeni Okvirne odluke Vijeća 2001/220/PUP, a ujedno i Konvencijom Vijeća Europe o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i zlostavljanja, Konvencijom Vijeća Europe o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i obiteljskog nasilja, Direktivom 2011/36/EU o prevenciji i borbi protiv trgovanja ljudima i zaštiti žrtava trgovanja ljudima, s Direktivom 2010/64/EU o pravu na tumačenje i prevođenje u kaznenom postupku i s Direktivom 2011/92/EU o borbi protiv seksualne zlorabe i seksualnog iskorištavanja djece i dječje pornografije, kao i praksom Europskog suda za ljudska prava.

Kao što je navedeno, izmjenama Zakona o sudovima za mladež prilagođene su odredbe koje se odnose na zaštitu prava i interesa djece žrtava ili oštećenika kaznenih djela, dakle za opunomoćenike djece žrtava ili djece oštećenika, te savjetodavnu pomoć djeci, odnosno pomoć djeci koja se u kaznenim postupcima ispituju kao svjedoci. Stručni suradnici izvanpravne struke nadležni su za ispitivanje djeteta kao svjedoka ili oštećenika prema nalogu suca, pružanje stručne pomoći sucu kod ispitivanja djeteta kao svjedoka, pripremu djeteta za ispitivanje, davanje stručnog mišljenja o njegovoj spremnosti i sposobnosti za ispitivanje, načinu ispitivanja i sudjelovanju u ispitivanju. Ujedno su nadležni za prikupljanje podataka o osobnim i obiteljskim prilikama djeteta svjedoka sa svrhom davanja stručnog mišljenja o daljnjem postupanju te davanje informacija o tijeku kaznenog postupka protiv odraslih počinitelja kaznenih djela na štetu djece, roditeljima ili skrbnicima djece svjedoka. Njihov rad definiran je odredbama Zakona o sudovima za mladež i Pravilnikom o radu stručnih suradnika izvanpravne struke na poslovima delinkvencije mladih i kaznenopravne zaštite djece u državnim odvjetništvima i na sudovima.

Prema Zakonu o novčanoj naknadi žrtvama kaznenih djela («Narodne novine», br. 80/2008 i 27/2011) koji je stupio na snagu 1. srpnja 2013. godine, žrtva kaznenog djela s elementima nasilja počinjenog s namjerom na teritoriju Republike Hrvatske ima pravo ostvariti novčanu naknadu.

Žrtva ima pravo na novčanu naknadu:

- ako je državljanin Republike Hrvatske, odnosno državljanin države članice Europske unije ili na njenom teritoriju ima prebivalište,
- ako je pretrpjela teške tjelesne ozljede ili teško narušenje zdravlja kao posljedicu kaznenog djela,
- ako je kazneno djelo prijavljeno ili evidentirano policiji ili državnom odvjetništvu u roku od šest mjeseci od dana počinjenja kaznenog djela, neovisno da li je počinitelj poznat ili ne,

- ako je podnijela pisani zahtjev na službenom obrascu i priložila potrebnu dokumentaciju.

Obrazac je dostupan u svakoj postaji policije, uredima državnog odvjetnika, općinskim i županijskim sudovima, te u elektronskom obliku na službenim internetskim stranicama Ministarstva pravosuđa, Ministarstva unutarnjih poslova, Državnog odvjetništva Republike Hrvatske, općinskih i županijskih sudova i općinskih i županijskih državnih odvjetništava.

Temeljem Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o izvršavanju kazne zatvora (»Narodne novine«, br. 56/2013, članak 164. stavak 4.) žrtva ima pravo na informaciju o otpustu zatvorenika s izdržavanja kazne zatvora. Tim zakonom je određeno da će kaznionica, odnosno zatvor, prije otpusta zatvorenika koji izdržava kaznu zatvora zbog kaznenog djela protiv spolne slobode, protiv života i tijela ili kaznenog djela s elementima nasilja, obavijestiti ustrojstvenu jedinicu Ministarstva pravosuđa nadležnu za podršku žrtvama i svjedocima radi obavješćavanja žrtve, oštećenika ili njihove obitelji. Poslove obavješćavanja žrtava provodi Samostalna služba za podršku žrtvama i svjedocima od 1. veljače 2013. godine.

Temeljem Zakona o probaciji (»Narodne novine«, broj 143/2012) zatvor odnosno kaznionica može od probacijske službe zatražiti izvješće vezano uz daljnje postupanje sa zatvorenikom. U okviru ovih zahtjeva od probacijske službe se najčešće traži da utvrdi stav žrtve vezano uz eventualno odobravanje pogodnosti izlaska odnosno uvjetnog otpusta pojedinom zatvoreniku.

Prema Zakonu o zaštiti od nasilja u obitelji (»Narodne novine«, br. 137/2009, 14/2010 i 60/2010) službe socijalne skrbi i zdravstvene ustanove te druga nadležna tijela dužne su voditi brigu o svim potrebama žrtve i omogućiti joj pristup odgovarajućim službama u svim postupcima vezanim za nasilje u obitelji. Ako se dijete pojavljuje kao žrtva, u slučajevima pokretanja prekršajnog postupka nadležni sud će bez odgode o tome obavijestiti ustanove socijalne skrbi radi poduzimanja mjera za zaštitu prava i dobrobiti djeteta. Interesi djeteta izloženog nasilju u obitelji prioritetni su u svim postupcima.

Sud može nad počiniteljem nasilja u obitelji, osim zaštitnih mjera propisanih Prekršajnim zakonom, primijeniti sljedeće zaštitne mjere:

- obveznog psihosocijalnog tretmana,
- zabrane približavanja žrtvi nasilja u obitelji,
- zabrane uznemiravanja ili uhođenja osobe izložene nasilju,
- udaljenja iz stana, kuće ili nekoga drugoga stambenog prostora,
- obveznog liječenja od ovisnosti,
- oduzimanja predmeta koji je namijenjen ili uporabljen u počinjenju prekršaja.

Svrha zaštitnih mjera je da se njihovom primjenom spriječi nasilje u obitelji, osigura nužna zaštita zdravlja i sigurnosti osobe koja je izložena nasilju te otklone okolnosti koje pogoduju ili poticajno djeluju na počinjenje novog prekršaja, a primjenjuju se radi

otklanjanja ugroženosti osoba izloženih nasilju i drugih članova obitelji.

Obiteljski zakon (»Narodne novine«, br. 116/2003, 17/2004, 136/2004, 107/2007, 57/2011, 61/2011, 25/2013 i 5/2015) uređuje brak, izvanbračnu zajednicu žene i muškarca, odnose roditelja i djece, mjere za zaštitu prava i dobrobiti djeteta, posvojenje, skrbništvo, uzdržavanje, obvezno savjetovanje i obiteljsku medijaciju te postupke u vezi s obiteljskim odnosima i skrbništvom. Sadrži niz pravnih mehanizama za zaštitu procesnih prava djeteta u slučajevima zaštite ili ostvarivanja njihovih prava zajamčenih navedenim zakonom, ali i osoba koje nisu sposobne brinuti se o svojim pravima i obvezama.

Zakon o sudovima (»Narodne novine«, br. 28/2013 i 33/2015) propisuje da poslovi sudske uprave obuhvaćaju i poslove osiguranja podrške svjedocima i žrtvama u sudskim postupcima koji se propisuju Sudskim poslovníkom. Posebnim pravilnikom propisuje se način rada odjela za podršku žrtvama i svjedocima te postupak osiguranja podrške žrtvama i svjedocima u sudskim postupcima.

Sudski poslovnik (»Narodne novine«, br. 37/2014, 49/2014, 08/2015 i 35/2015) propisuje da odjel za podršku žrtvama i svjedocima osigurava emocionalnu podršku i daje opće procesne, tehničke i praktične informacije žrtvama i svjedocima i članovima njihovih obitelji sukladno odredbama Zakona o kaznenom postupku. Također, upućuje žrtve i svjedoke na specijalizirane institucije i organizacije civilnog društva ovisno o njihovim potrebama, osigurava podršku starijim, invalidnim i teško pokretnim žrtvama i svjedocima kad se ispituju izvan zgrade suda, osigurava praktičnu pomoć u snalaženju u sudskoj zgradi s ciljem izbjegavanja mogućnosti da svjedočenje izazove dodatne negativne posljedice, novu patnju ili traumu žrtvi odnosno svjedoku. Odjel na odgovarajući način kontaktira sve žrtve i svjedoke u predmetima ratnih zločina, a u ostalim predmetima po nalogu suca ili državnog odvjetnika, a u svrhu utvrđivanja podataka o zdravstvenom stanju, potrebama i mogućnostima dolaska žrtve ili svjedoka na ispitivanje. Podrška može biti osigurana i izvan prostorija suda, ovisno o potrebama žrtava i svjedoka i suradnji s drugim državnim tijelima (policija, državno odvjetništvo). Sudski poziv sadrži obavijest o postojanju odjela, s kratkim opisom poslova koje odjel obavlja i podacima za kontakt. Sudski zapisničar, na temelju naloga suca, odjelu dostavlja podatke o predmetu (poslovni broj spisa, ime i prezime okrivljenika, zakonski naziv kaznenog djela, vrijeme održavanja ročišta te ime i prezime žrtve ili svjedoka). U radu odjela mogu sudjelovati volonteri, i to kao neposredni pružatelji podrške. Odjel raspolaze čekaonicom za žrtve i svjedoke.

Zakon o policijskim poslovima i ovlastima (»Narodne novine«, br. 76/2009 i 92/2014) propisuje da je policijski službenik dužan poštivati dostojanstvo, ugled i čast svake osobe kao i druga temeljna prava i slobode čovjeka. Posebno obzirno policijski službenik postupa prema djeci, maloljetnim, starim i nemoćnim osobama, osobama s invaliditetom i prema žrtvi kaznenog djela i prekršaja.

Zakonom o suzbijanju diskriminacije (»Narodne novine«, br. 85/2008 i 112/2012) osigurava se zaštita i promicanje jednakosti te stvaraju pretpostavke za ostvarivanje jednakih mogućnosti i uređuje zaštita od diskriminacije. Žrtva diskriminacije po odredbama navedenog Zakona ima pravo na naknadu štete prema propisima koji uređuju obvezne odnose. Poslove središnjeg tijela nadležnog za suzbijanje diskriminacije obavlja Pučki pravobranitelj koji u okviru svog rada zaprima prijave svih

fizičkih i pravnih osoba te im pruža potrebne obavijesti o njihovim pravima i obvezama i mogućnostima sudske i druge zaštite. Uz Pučkog pravobranitelja, pojedine poslove određene Zakonom o suzbijanju diskriminacije obavljaju i posebni pravobranitelji kada je to utvrđeno posebnim zakonom.

Mogućnost praćenja ostvarenja zakonom ustanovljenih procesnih i drugih prava oštećenika kao sudionika u postupku pred sudom pruža Integrirani sustav za upravljanje sudskim predmetima – eSpis, kao i Sustav za praćenje predmeta u Državnom odvjetništvu – CTS, odnosno nadogradnja toga sustava odgovarajućim aplikacijama kojima će se evidentirati radnje suda, pružene obavijesti, poduzete aktivnosti (stručna pomoć savjetnika, novčana naknada, sudjelovanje opunomoćenika, pratnja osobe od povjerenja, djelovanje stručnih suradnika izvanpravne struke i drugo) koje predstavljaju primjenu zakonom priznatih prava oštećenika u postupku.

S obzirom da žrtva ima pravo na zaštitu i prije formalnog pokretanja postupka pred pravosudnim tijelima, za uspostavu sustava praćenja provedbe podrške žrtvama bit će potrebno izgraditi sustav koji će omogućiti ostvarenje prava na dobivanje informacija od prvog kontakta sa nadležnim tijelom te pri podnošenju prijave kao i o daljnjem postupanju tim povodom.

Povezivanje baze podataka odjela za podršku žrtvama i svjedocima koji djeluju pri sudovima omogućiti će praćenje podrške koju pružaju navedeni odjeli, a povezivanje baze podataka o postupcima na osnovi Zakona o novčanoj naknadi žrtvama kaznenih djela pružit će temelj za praćenje ostvarivanja prava na tim zakonom priznatu naknadu. Povezivanje baza podataka ili njihova izgradnja kod ostalih državnih tijela ili organizacija civilnog društva u sustavu praćenja provedbe podrške žrtvama i svjedocima u jedinstveni sustav omogućit će ne samo ostvarenje obveze iz čl. 28. Direktive nego i odgovarajuće prijedloge za unaprjeđenje sustava podrške žrtvama i svjedocima u Republici Hrvatskoj na osnovi analize podataka iz tog sustava.

Vijeće za pravosuđe i unutarnje poslove (JHA Vijeće) je 2007. godine iniciralo pokretanje projekta »Europski pravosudni portal« ili »e-Pravosuđe« (e-Justice) – europske tehničke platforme (portala) koja bi omogućila pristup postojećim ili budućim sustavima e-Pravosuđa na europskoj razini. Godine 2008. usvojen je Akcijski plan s Mapom puta (Roadmap) razvoja e-Portala. Portal je zamišljen kao jedinstveno mjesto na razini EU (»one stop shop«) na kojem građani mogu na svim službenim jezicima Europske unije pronaći različite informacije o »europskom pravosuđu« (pravu i pravnim postupcima s prekograničnim elementom kao i nacionalnim zakonodavstvima država članica).

U siječnju 2013. godine Europska komisija je pokrenula promidžbenu kampanju o e-Portal, putem, između ostalog, i reklamnih oglasa u pravnim časopisima, dok se planiraju daljnje aktivnosti, poput oglasa u medijima te audio-vizualni materijali.

Dovršena je integracija Europske pravosudne mreže u građanskim i trgovačkim stvarima u e-Portal, dok se o integraciji Europske pravosudne mreže u kaznenim stvarima intenzivno pregovara te se konačna integracija te mreže u e-Portal očekuje do kraja ove godine.

Brojne funkcije e-Portala omogućavaju:

- pristup informacijama koje građani svakodnevno trebaju o propisima i sudskoj praksi Europske unije i država članica i organizaciji pravosudnog sustava država članica,
- razvoj i upotrebu elektronske komunikacije u pravosudnim postupcima (ispunjavanje on-line formulara, slanje/dostava podnesaka elektroničkim putem sudovima, on-line plaćanje sudskih troškova) s ciljem pružanja građanima bržeg, jeftinijeg i učinkovitijeg postupka,
- unaprjeđenje i pojednostavljenje komunikacije i suradnje između pravosudnih tijela država članica, institucija Europske unije i profesionalaca (pristup bazama podataka, elektronička razmjena podataka, povezivanje različitih nacionalnih registara, korištenje videokonferencije, edukacija pravosudnih profesija i sl.).

Područja/projekti koji su dostupni na portalu su: pravna pomoć u građanskim i kaznenim stvarima, baza podataka za prevoditelje i tumače, pravni rječnici/glosari, medijacija/mirenje, troškovi postupka, europski poslovni registar, zemljišne knjige (europski zemljišnoknjižni informacijski servis (EULIS) je na posebnoj web-stranici), oporuke, pristup europskoj sudskoj praksi, pristup pravnoj stečevini Europske unije, pravna struka i pravosudne mreže, žrtve kaznenih djela (kazneni postupci, naknada štete, prava žrtava, uzajamno priznavanje zaštitnih mjera), prava optuženika u kaznenim postupcima, alati za sudove i pravosudno osoblje (videokonferencija, suradnja u građanskim stvarima: dostava sudskih i izvan sudskih pismena, europski platni nalog, sporovi male vrijednosti, nesolventnost), suradnja u kaznenim stvarima (kaznena evidencija, europski uhišbeni nalog, zahtjev za sudsku pomoć), izniratelj, odvjetnik, bilježnik, europska pravosudna izobrazba.

Platforma e-Pravosuđe olakšava pristup informacijama u području pravosuđa te je ujedno vrlo snažan alat na temelju kojega će se odvijati i razvijati pravosudna suradnja među državama članicama. e-Portal je dostupan na internet adresi: <https://e-justice.europa.eu>.

b) Ciljevi

- Daljnje usklađivanje normativnog okvira s međunarodnim standardima
- Uspostava informacijskog sustava koji prati provedbu podrške žrtvama i svjedocima u praksi pravosudnih tijela, policije, ostalih državnih tijela i organizacija civilnog društva sa prikazom svih aktivnosti usmjerenih na zaštitu ili ostvarenje prava žrtava i svjedoka
- Odgovarajući prijedlozi za unaprjeđenje podrške žrtvama i svjedocima utemeljeni na rezultatima analize podataka iz informacijskog sustava praćenja podrške
- Promicanje osiguranje prava žrtava seksualnog nasilja u Domovinskom ratu

c) Mjere

1. Izrada komparativne analize usklađenosti važećih zakona Republike Hrvatske s temeljnim međunarodnim dokumentima iz područja pružanja podrške žrtvama i svjedocima i njihove primjene u praksi
2. Uspostava sustava prikupljanja i praćenja podataka o broju žrtava i svjedoka

kojima je pružena podrška u okviru eSpisa i CTS-a odnosno povezivanjem s relevantnim bazama podataka ostalih državnih tijela i civilnog sektora

3. Predlaganje unaprjeđenja sustava podrške žrtvama i svjedocima na temelju analiza normativne usklađenosti i podataka iz sustava praćenja provedbe podrške žrtvama i svjedocima.

V. DALJNJE UKLJUČIVANJE ORGANIZACIJA CIVILNOG DRUŠTVA U SUSTAV PODRŠKE ŽRTVAMA I SVJEDOCIMA

a) Analiza i ocjena stanja

Organizacije civilnog društva mogu dati i daju bitan doprinos u pružanju pomoći i podrške žrtvama. Za djelovanje sustava značajno je organiziranje i pružanje konkretne pomoći i podrške žrtvama kroz: pravno zastupanje, pružanje pravne pomoći i pravnih savjeta, pružanje psihološke i psihoterapijske pomoći (individualnim i grupnim radom, organiziranjem grupa samopomoći), osiguranje skloništa, javno zagovaranje za poboljšanja statusa žrtava u društvu, posredovanje pri nadležnim institucijama, osvještavanje javnosti i podizanje svijesti informiranjem o uzrocima i pojavnosti problema organiziranjem javnih kampanja, tribina, edukacija, uspostavljanjem i osnaživanjem suradnje među državnim institucijama i organizacijama civilnog društva te međunarodnom suradnjom. Posebno su značajne aktivnosti vezane za provođenje specijaliziranih edukacija za predstavnike/ce nadležnih tijela i institucija o radu sa žrtvama seksualnog nasilja, nasilja u obitelji i žrtvama trgovanja ljudima.

Većina organizacija civilnog društva usmjerenih na pružanje pomoći i podrške žrtvama koncentrirana je u Zagrebu te određeni broj djeluje u nekim većim gradovima. U manjim mjestima sporadično su osnovane organizacije koje se bave pružanjem pomoći žrtvama te ovisno o projektnim aktivnostima većih organizacija, povremeno se provode programi na područjima u kojima nisu osnovane organizacije civilnog društva.

Pojedina ministarstva kroz svoje programe osiguravaju financijska sredstva koja putem natječaja dodjeljuju organizacijama civilnog društva u svrhu provođenja programa koje nisu u mogućnosti provoditi državne institucije ili javne ustanove. Također jedinice lokalne samouprave osiguravaju sredstva za rad organizacija u svojim županijama te su moguća financiranja i kroz projektna sredstva europskih fondova.

S obzirom na to da se većina organizacija financira putem natječaja kao glavni problem vide nepostojanje kontinuiranog financiranja i nedostatak strukturne pomoći i podrške te nedostatnu senzibiliziranost donatora za određene teme. Sve navedeno otežava kontinuitet rada organizacija i dugoročnu održivost.

U svrhu pružanja pravovremene podrške i pomoći žrtvama i svjedocima u Republici Hrvatskoj nužno je kontinuirano osigurati, nastaviti i razvijati te isticati primjere dobre prakse suradnje nadležnih institucija sa organizacijama civilnog društva. Širenje područja djelovanja organizacija civilnog društva u segmentu zaštite žrtava ostvarivo je kroz specijalizirane servise za pružanje pomoći žrtvama (posebno određenim ranjivim skupinama koje pojedine organizacije svojim ustanovljavanjem i radom štite) sa razvijanjem programa međunarodne suradnje i projektnog financiranja te daljnje međusektorske suradnje.

Pojedine organizacije civilnog društva u svom radu angažiraju volontere te blisko surađuju s volonterskim centrima. Modelom podrške koji uključuje građane i volontere u pružanje podrške žrtvama i svjedocima kroz organizacije civilnog društva ostvaruje se višestruki utjecaj:

1. doprinosi se poboljšanju kvalitete, kvantitete i dostupnosti usluga namijenjenih poboljšanju položaja i integraciji žrtava i svjedoka u društvo kao vrlo osjetljive skupine ljudi koji su preživjeli najteže oblike nasilja,
2. ostvaruje se aktivno uključivanje građana u društvo kroz sudjelovanje u razvoju inovativnih modela usluga namijenjenih žrtvama i svjedocima,
3. volontiranje, kao izraz slobodne volje pojedinca da vlastita znanja i talente ugradi u razvoj novih usluga, predstavlja potvrdu vlastite vrijednosti i korisnosti te jača odgovornost pojedinca za društvo u kojem živi.

Na ovaj način, uključivanjem organizacija civilnog društva i volontera doprinosi se ostvarenju strategije reforme državne uprave u dijelu podizanja kvalitete upravnih usluga, otvorenosti i pristupačnosti tijela državne uprave i jačanja socijalne osjetljivosti državne uprave u odnosu prema građanima.

b) Ciljevi

- Uključenje organizacija civilnog društva u sustav podrške žrtvama i svjedocima te osiguranje kontinuirane i sustavne suradnje s organizacijama civilnog društva
- Suradnja na razvoju edukativnih i preventivskih programa
- Razvijanje programa uključivanja volontera u državnim tijelima, ustanovama i organizacijama civilnog društva koje pružaju podršku i zaštitu žrtvama i svjedocima

c) Mjere

1. Utvrđivanje standarda kvalitete organizacija civilnog društva za pružanje različitih vrsta podrške žrtvama i svjedocima
2. Sudjelovanje u osiguranju preduvjeta za provođenje projekata i programa organizacija civilnog društva koje pružaju pomoć i podršku svjedocima i žrtvama te koji imaju specijalizirane servise za pružanje pomoći ranjivim žrtvama
3. Sudjelovanje u osiguranju preduvjeta za provođenje projekata i programa organizacija civilnog društva čija je svrha razvoj edukativnih i preventivskih programa
4. Izrada registra organizacija civilnog društva koji se bave pružanjem podrške i svih oblika pomoći žrtvama i svjedocima
5. Izrada programa uključenja volontera u državna tijela, ustanove i organizacije civilnog društva koje pružaju podršku i zaštitu žrtvama i svjedocima.

VI. JAČANJE MEĐUNARODNE SURADNJE

a) Analiza i ocjena stanja

U borbi protiv organiziranog kriminaliteta, često u međunarodnim razmjerima, Republika Hrvatska poduzela je niz mjera za podizanje učinkovitosti pravosudnih i drugih tijela kaznenog progona. Reforma pravosuđa, nova normativna rješenja, strukturiranje i usavršavanje pojedinih instrumenata za suzbijanje kriminaliteta u Republici Hrvatskoj, nije jedino niti dovoljno za učinkovitu borbu s različitim vidovima suvremenog kriminaliteta koji ne poznaje niti priznaje državne granice. Stoga je briga o svakom segmentu koji u toj borbi može biti od koristi, kao što su to svjedoci i žrtve kaznenih djela koji pružaju neophodne informacije tijelima kaznenog progona, imperativ za svaku suvremenu pravnu državu.

Veliki dio legislative Europske unije i aktivnosti tijela usmjereni su na jačanje međusobnih kontakata pravosudnih tijela i nacionalne strategije za unaprjeđenje borbe protiv međunarodnog (organiziranog) kriminala u kaznenoj grani prava i omogućavanje lakšeg provođenja postupaka.

Ispitivanje svjedoka u inozemstvu za potrebe postupka koji se vodi pred sudom u Republici Hrvatskoj provodi se primjenom instituta međunarodne (uzajamne) pravne pomoći. To se odnosi i na ispitivanje video-konferencijskom vezom gdje strano pravosudno tijelo na zamolbu domaćeg suda provodi ispitivanje svjedoka u inozemstvu i omogućuje prijenos tog ispitivanja video-vezom. Svi županijski sudovi u Republici Hrvatskoj opremljeni su potrebnom opremom za provođenje ispitivanja putem video-konferencijske veze te je već niz godina ustaljena praksa korištenja ovakvog načina ispitivanja svjedoka.

Republika Hrvatska će 2015. godine postati stranka Konvencije Europske unije o uzajamnoj sudskoj pomoći u kaznenim stvarima od 2000. godine i Dodatnog protokola od 2001. godine koja predviđa neposrednu dostavu sudskih pismena (uključujući pozive) sudionicima u kaznenom postupku između država članica Europske unije. Stoga se za uručenje poziva svjedocima više neće koristiti mehanizmi međunarodne pravne pomoći te će sudovi direktno svjedocima upućivati pismena. Obzirom da takva regulacija isključuje posredovanje centralnog tijela koje je do sada omogućavalo Samostalnoj službi za podršku žrtvama i svjedocima da svjedocima dostavlja informativna pisma te im na taj način daje mogućnost da pravovremeno dobiju potrebne informacije o pravima i procedurama na sudu, potrebno je osigurati praksu jednoobraznog postupanja sudova prilikom slanja poziva. Sudovi trebaju osigurati postupanje koje će svjedocima i žrtvama osigurati pravovremeno i sveobuhvatno dobivanje informacija u skladu s navedenom Direktivom.

Posebno je važno naglasiti da je Republika Hrvatska stranka Drugog dodatnog protokola uz Konvenciju Vijeća Europe o uzajamnoj sudskoj pomoći u kaznenim stvarima od 20. travnja 1959. godine. Odredbe ovog Protokola su izraz suvremenih tendencija u pravosudnoj suradnji država članica Europske unije kojima se nastoji povećati učinkovitost suradnje kroz neposrednu suradnju pravosudnih tijela kao i prihvaćanjem novih oblika suradnje poput zajedničkih istražnih timova ili ispitivanja svjedoka i vještaka putem video-konferencijske veze i telefonske konferencijske veze.

Republika Hrvatska je, u svrhu usklađivanja svog zakonodavstva s pravnom stečevinom Europske unije na području pravosudne suradnje u kaznenim stvarima

2015. godine dopunila Zakon o pravosudnoj suradnji u kaznenim stvarima s državama članicama Europske unije. Ključni značaj ovog Zakona očituje se u činjenici da su njime implementirane Okvirne odluke Vijeća Europske unije kojima se reguliraju instrumenti pravosudne suradnje između država članica Europske unije, od kojih je najznačajniji europski uhidbeni nalog i europski nalog za zaštitu. Zaokružen je zakonodavni okvir koji regulira nadležnost domaćih sudova u postupcima pravosudne suradnje s državama članicama Europske unije, a stvorene su i procesne pretpostavke za punu implementaciju načela uzajamnog priznanja i izvršenja sudskih odluka.

Unaprjeđenju pravosudne suradnje u kaznenim stvarima u praksi najviše doprinosi uključenost Republike Hrvatske u rad Europske pravosudne mreže u kaznenim stvarima kao i rad nacionalnog državnog odvjetnika za vezu u Eurojustu. Praktična implementacija načela neposredne suradnje kroz korištenje prednosti neformalne komunikacije putem kontaktnih točaka Europske pravosudne mreže u kaznenim stvarima donijela je značajna poboljšanja u radu Ministarstva pravosuđa kao centralnog tijela u poslovima pravosudne suradnje.

Pravosudna tijela u Republici Hrvatskoj pružaju tzv. »malu međunarodnu pravnu pomoć« u kaznenim stvarima na temelju Konvencija Vijeća Europe i bilateralnih ugovora koji, uzimajući u obzir posebnosti pravnih sustava pojedinih država, predviđaju optimalna rješenja kojima se otklanjaju procesne zapreke u suradnji pravosudnih tijela dviju država u suzbijanju kriminala s elementom inozemnosti.

Na temelju Zakona o novčanoj naknadi žrtvama kaznenih djela pravo na naknadu imaju i državljani država članica Europske unije ili osobe koje imaju prebivalište u državi članici Europske unije. Informacije o pravu na naknadu dostupne su im na engleskom jeziku na internetskim stranicama Ministarstva pravosuđa, Ministarstva unutarnjih poslova i drugih pravosudnih tijela, kao i obrazac zahtjeva na engleskom jeziku.

Ministarstvo pravosuđa odnosno Samostalna služba za podršku žrtvama i svjedocima među ostalim poslovima kao zadaće ima i stručne poslove praćenja primjene međunarodnih dokumenata u pitanjima podrške žrtvama i svjedocima te organiziranje i osiguranje podrške svjedocima koji iz inozemstva dolaze svjedočiti u Republiku Hrvatsku kao i domaćim svjedocima koji su pozvani svjedočiti u inozemstvo. Poseban naglasak je na pružanju podrške žrtvama i svjedocima ratnih zločina kojima se organizira i pristup sudu te policijska zaštita.

Ministarstvo pravosuđa član je međunarodne organizacije »Victim Support Europe« te je time omogućena kontinuirana razmjena iskustava i postignuća u području podrške žrtvama i svjedocima. Potrebno je osigurati kontinuiranu aktivnost suradnje s krovnom organizacijom i drugim organizacijama u zemljama članicama u svrhu promidžbe i razvoja sustava podrške žrtvama i svjedocima u Republici Hrvatskoj kao i implementacije dobrih praksi.

Nacionalni pozivni centar za žrtve kaznenih djela i prekršaja žrtvama nudi informacije o pravima i načinima na koje ih mogu ostvariti i na engleskom jeziku te žrtve upućuju na organizacije i ustanove koje im mogu pružiti stručnu pomoć.

Direktiva obvezuje zemlje članice na osiguranje mjera i postupanja kojima se na

najmanju moguću mjeru svode poteškoće žrtava s prebivalištem u državi različitoj od one u kojoj je kazneno djelo počinjeno, posebno u vezi s organiziranjem postupka. Države članice dužne su osigurati uzimanje izjave od žrtve odmah nakon podnošenja prijave za kazneno djelo, korištenje video-konferencijskih i uređaja za telefonske konferencije, mogućnost prijave kaznenog djela u državi boravišta ako to ne mogu učiniti u državi u kojoj je djelo počinjeno te prosljeđivanje navedene prijave nadležnom tijelu države članice u kojoj je počinjeno djelo. Direktiva predviđa da kada žrtva napusti državno područje države u kojoj je počinjeno kazneno djelo (te se vrati u državu svog boravišta), država u kojoj je počinjeno djelo više nije obavezna pružiti pomoć, podršku i zaštitu žrtvi, osim u pogledu aktivnosti koje se izravno odnose na kazneni postupak, poput zaštitnih mjera tijekom sudskog postupka. Država žrtvinog boravišta treba žrtvi pružiti pomoć, podršku i zaštitu u svrhu oporavka. Nadležna tijela u Republici Hrvatskoj koja dolaze u neposredni kontakt sa žrtvama iz inozemstva trebaju prilikom pružanja informacija o pravima, žrtvama dati i informacije o nadležnim službama za pomoć i podršku žrtvama, ne samo u Republici Hrvatskoj nego i u državama njihova boravišta.

Pravovremeno pružanje informacija žrtvama osigurano je postupanjem Ravnateljstva policije koje je izradilo obrasce s informacijama o pravima žrtava na većem broju stranih jezika koje policijski službenici uručuju žrtvama prilikom kontakta.

Strategija o Europskom pravosudnom portalu usvojena je 2013. godine, a 2014. godine usvojen je višegodišnji Akcijski plan o Europskom pravosudnom portalu za razdoblje od 2014. do 2018. godine. Strategija i Akcijski plan usmjereni su prvenstveno na razvoj i nadogradnju postojećeg e-Portala, nakon što su ciljevi predviđeni prvim Akcijskim planom (za razdoblje od 2009. do 2013. godine) većim dijelom dostignuti. Usvajanjem višegodišnjeg Akcijskog plana omogućit će se nastavak i pokretanje projekata s ciljem razvoja Europskog pravosudnog portala na dobrobit svih država članica Europske unije. U svibnju 2013. godine objavljena je nova verzija Portala koja omogućava prijenos *on-line* obrazaca inače dostupnih na Europskom pravosudnom Atlasu, kao i unaprjeđenje cjelokupne aplikacije. U suradnji s kontakt točkama iz država članica, Komisija je nastavila s radom na sadržajima koji se tiču prava žrtava u državama članicama. Na e-Portal su objavljene i nove stranice o kaznenim evidencijama država članica.

Naglašena je potreba za redovitim ažuriranjem sadržaja na Portalu. U svibnju 2013. godine većina država članica dovršila je testiranje postavljanja sadržaja na Portal, nakon čega su u obvezi jednom godišnje provjeravati i revidirati sadržaj stavljen na Portal.

Prava žrtava kaznenih djela, uz prava osumnjičenika i okrivljenika, jedna su od tema iz područja kaznenog pravosuđa u Europskoj uniji koju pokriva i portal mreže nevladinih organizacija JUSTICIA European Rights Network. JUSTICIA-u čini 19 organizacija iz 17 zemalja članica Europske unije, uključujući i Hrvatski pravni centar. Adresa portala je <http://www.ejusticia.net/>, a jezik portala je engleski. Portal je zamišljen kao primarni izvor za materijale i informacije o kaznenom pravosuđu u Europskoj uniji. Svrha portala je olakšati građanima, žrtvama kaznenih djela, osobama osumnjičenim ili okrivljenim za počinjenje kaznenog djela, odvjetnicima, istraživačima, kreatorima politike i drugim zainteresiranim stranama pristup širokom rasponu materijala, uključujući zakonodavstvo

EU, informativne materijale, rezultate istraživanja i relevantnu sudsku praksu.

U odnosu na žrtve kaznenih djela, portal sadržava informacije o Direktivi i drugim izvorima prava žrtava kaznenih djela u Europskoj uniji. Uz to, dostupne su informacije o budućoj reformi kaznenog pravosuđa u post-štokholmskom razdoblju, uključujući službene dokumente Europske unije i zemalja članica, relevantna izvješća i stajališta JUSTICIA-e.

S obzirom da Direktiva predviđa obvezu poduzimanja odgovarajućih mjera za olakšavanje suradnje između država članica radi povećanja dostupnosti žrtvama prava određenih Direktivom, opći cilj Strategije je unaprjeđivati suradnju sa sličnim službama u drugim državama radi osiguranja primjerene podrške svjedocima i žrtvama u kaznenim postupcima s prekograničnim elementom. Također važno je osigurati inozemnim žrtvama pristup informacijama o pravima na njihovu jeziku, te upućivanje na nadležne službe za podršku u zemljama njihova prebivališta.

b) Ciljevi

- Unaprjeđenje međunarodne suradnje
- Osiguranje informacija žrtvama i svjedocima o nadležnim službama za pomoć i podršku u Republici Hrvatskoj te u državama članicama Europske unije

c) Mjere

1. Osiguranje informacija o nadležnim službama za pomoć i podršku žrtvama u zemljama članicama Europske unije
2. Osiguranje postupanja policije, sudova i državnog odvjetništva koje će omogućiti dostavu informacija žrtvama i svjedocima iz inozemstva o nadležnim službama za podršku te informacija potrebnih za osiguranje njihova pristupa sudu
3. Imenovanje osobe za kontakt sa stranim pravosudnim tijelima i službama za podršku svjedocima i žrtvama te osiguranje umrežavanja
4. Definiranje suradnje Ministarstva pravosuđa, Samostalne službe za podršku žrtvama i svjedocima s nadležnim službama za podršku žrtvama i svjedocima (u predmetima ratnih zločina i organiziranog kriminala) u zemljama u regiji
5. Unaprjeđenje postupanja i suradnje u provođenju postupaka međunarodne pravne pomoći primjenom video-konferencijskog ispitivanja svjedoka
6. Unaprjeđenje međunarodne suradnje sa sličnim službama u državama članicama Europske unije.

VII. IZOBRAZBA STRUČNJAKA KOJI DOLAZE U KONTAKT SA ŽRTVAMA I SVJEDOCIMA

a) Analiza i ocjena stanja

Tijekom provedbe zajedničkog projekta uspostave sustava podrške žrtvama i

svjedocima Programa Ujedinjenih naroda za razvoj i Ministarstva pravosuđa: »Pružanje pomoći u razvijanju sustava podrške svjedocima i žrtvama», održano je niz edukacija koncipiranih prema razrađenom modelu koji je obuhvaćao: 1) pravne aspekte – položaj žrtve u kaznenopravnom sustavu, 2) iskustvene aspekte – predstavljanje odjela za podršku svjedocima i žrtvama i iskustava rada sa svjedocima i žrtvama, 3) psihološke aspekte – emotivno stanje svjedoka i žrtava/postupanje. S obzirom na profesionalno-volonterski model, za koji se Hrvatska opredijelila u razvoju sustava podrške žrtvama i svjedocima, velika pažnja bila je posvećena i edukaciji službenika odjela za podršku na temu upravljanja volonterima.

U sklopu projekta kroz 13 treninga educirano je više od 300 osoba. Ciljna skupina edukacija provedenih u suradnji s Pravosudnom akademijom bili su suci, zamjenici županijskih državnih odvjetnika te sudski savjetnici. Edukacija je bila uvrštena u redovni raspored edukacija Pravosudne akademije za 2009. godinu. Predavači su bili renomirani stručnjaci – suci, sveučilišni profesori te predstavnici Ministarstva pravosuđa. U suradnji s Ravnateljstvom policije održana je edukacija za policijske službenike.

Tijekom provedbe zajedničkog projekta na uspostavi sustava podrške žrtvama i svjedocima organizirana je i izobrazba za predstavnike organizacija civilnog društva.

Od osnivanja odjela za podršku na sudovima kontinuirano se provode edukacije za službenike odjela za podršku i volontere, u organizaciji Ministarstvom pravosuđa i u suradnji s organizacijama civilnog društva. Također osigurano je i provođenje supervizije za službenike odjela i volontere.

U sklopu projekta Jačanje kapaciteta Ministarstva unutarnjih poslova kroz sustav prevencije kriminaliteta i podrške žrtvama kaznenih djela i aktivnosti kontrole oružja Ministarstvo unutarnjih poslova i Program Ujedinjenih naroda za razvoj, a u suradnji s Ministarstvom pravosuđa organizirali su i održali dvije stručne radionice s ciljem izrade prijedloga i preporuka o postupanju prema žrtvama kaznenih djela i iniciranju pomoći i podrške žrtvama. Sudionici stručnih radionica bili su predstavnici Ministarstva unutarnjih poslova i Programa Ujedinjenih naroda za razvoj, predstavnici Ministarstva pravosuđa, Državnog odvjetništva Republike Hrvatske, sudova i organizacija civilnog društva.

Službenici odjela za podršku žrtvama i svjedocima na sudovima kontinuirano sudjeluju u programu izobrazbe policijskih službenika u sklopu projekta »Pomoć i podrška žrtvama kaznenih djela i prekršaja» u organizaciji Ministarstva unutarnjih poslova.

Službenici Samostalne službe za podršku žrtvama i svjedocima Ministarstva pravosuđa sudjeluju kontinuirano u programima izobrazbe na temu podrške žrtvama u suradnji s nadležnim tijelima i organizacijama civilnog društva i kao polaznici edukacija i kao predavači.

Tijekom 2013. i 2014. godine kao pilot-projekt pod koordinacijom Ženske sobe – Centra za seksualna prava te zahvaljujući suradnji Gradskog ureda za socijalnu zaštitu i osobe s invaliditetom Grada Zagreba, Povjerenstva za zaštitu od nasilja u obitelji Grada Zagreba, Ministarstva pravosuđa i stručnjaka izrađen je program edukacije za stručnjake koji rade s kaznenim i prekršajnim predmetima nasilja u obitelji. Prvi modul

Edukacije stručnih osoba koje rade sa žrtvama nasilja u obitelji »Uvod – nasilje u obitelji«, održan je 2014. godine. Na edukaciji su sudjelovali suci Općinskog kaznenog suda u Zagrebu, zamjenici općinskog državnika odvjetnika Općinskog državnog odvjetništva u Zagrebu, policijski službenici, službenici sustava socijalne skrbi, službenici zdravstva i školstva.

U cilju dodatne edukacije sudaca za mladež, državnih odvjetnika za mladež i stručnih suradnika izvanpravne struke na sudovima proveden je zajednički projekt Ministarstva pravosuđa i Fonda Ujedinjenih naroda za djecu, Ured za Hrvatsku (UNICEF) pod nazivom »Kaznenopravna zaštita djece žrtava i svjedoka«.

Ovaj projekt izniman je doprinos proklamiranoj i zakonom propisanoj specijalizaciji sudaca za mladež i drugih sudionika u kaznenim postupcima u kojima se djeca pojavljuju kao žrtve/svjedoci. Projekt je ujedno omogućio i stvaranje tehničkih preduvjeta koji značajno doprinose uklanjanju viktimizacije djece u kaznenim postupcima. Tema projekta je specifična jer se odnosi na najranjiviju populaciju, djecu žrtve/svjedoke kaznenih djela počinjenih na njihovu štetu i zahtjeva dodatnu i stalnu edukaciju svih uključenih u rad na predmetima kaznenopravne zaštite djece. U projekt je bilo uključeno osam županijskih sudova koji su u okviru druge komponente ovog projekta dobili novu audio-video opremu za ispitivanje djece žrtava/svjedoka.

Prva – edukativna komponenta projekta realizirana je kroz četiri trodnevne radionice. Radionicama je bilo obuhvaćeno oko stotinjak sudionika (suci za mladež, stručni suradnici izvanpravne struke na sudovima i državni odvjetnici za mladež) iz navedenih županijskih sudova, općinskih sudova u njihovom sjedištu i državnih odvjetništava koja zastupaju pred tim sudovima. Široki spektar tema edukacije odvijao se u interaktivnom ozračju, a kretao se od podsjećanja na zakonodavni okvir za djecu žrtve/svjedoke u Republici Hrvatskoj i međunarodne standarde do uloge pojedinih stručnjaka u postupku u kojem se dijete pojavljuje kao žrtva/svjedok. Ovakav vid edukacije izniman je doprinos, već prije naglašenoj, u Zakonu o sudovima za mladež propisanoj specijalizaciji državnih odvjetnika za mladež i sudaca za mladež. Od iznimne je važnosti i za rad stručnih suradnika izvanpravne struke na sudovima koji pružaju stručnu pomoć sucu kod ispitivanja djeteta žrtava/svjedoka.

U 2015. godini Ministarstvo pravosuđa zajedno sa UNICEF-om i Pravosudnom akademijom provodi nastavak edukacije sudaca za mladež, stručnih suradnika izvanpravne struke na sudovima i državnih odvjetnika za mladež za preostalih sedam županijskih sudova, edukaciju stručnih suradnika izvanpravne struke u državnim odvjetništvima i na sudovima te edukaciju sudaca koji rade na statusno obiteljskim stvarima.

Policija također ulaže izuzetne napore u educiranje svojih službenika radi unaprjeđenja postupanja prema žrtvi te zajedno s Ministarstvom pravosuđa sudjeluje u razvoju sustava podrške. Edukacije za policijske službenike kontinuirano se provode u organizaciji Policijske akademije i nadležnih policijskih uprava.

Pravosudna akademija provodi programe stručnog usavršavanja pravosudnih dužnosnika i savjetnika u pravosudnim tijelima. Program izobrazbe obuhvaća: osnovne grane prava, standarde u obavljanju profesije pravosudnih dužnosnika te razvoj vještina. Osim standardnih radionica usmjerenih na problematiku s kojom se susreće

većina pravosudnih dužnosnika i savjetnika Pravosudna akademija organizira i specijalističke radionice usmjerene usko specijaliziranom području prava. Obrazovne aktivnosti provode se najčešće u obliku radionica s interaktivnim pristupom i naglaskom na aktivnoj ulozi sudionika. Manji broj aktivnosti provodi se u obliku okruglih stolova te seminara i konferencija koje su namijenjene većem broju polaznika.

Direktiva obvezuje zemlje članice na provođenje općeg i specijalističkog osposobljavanja, kako početnog tako i kontinuiranog, do odgovarajuće razine u ovisnosti o vrsti kontakta kojeg službenici ostvaruju sa žrtvama. Svrha izobrazbe je omogućiti prepoznavanje žrtava i njihovih potreba te osigurati postupanje s poštivanjem, na obziran, stručan i nediskriminirajući način.

U narednom razdoblju ostvarit će se kontinuirana izobrazba svih profesionalaca koji dolaze u kontakt sa žrtvama te onih koji su uključeni u proces pružanja podrške žrtvama i svjedocima prije, tijekom i nakon sudskog postupka.

Rad s osobama koje su preživjele najteže oblike nasilja zahtijeva specifična znanja i vještine te je stoga nužno sustavno i kontinuirano raditi na jačanju kapaciteta u ustanovama i organizacijama civilnog društva u cilju poboljšanja kvalitete pružanja podrške žrtvama i svjedocima. Promicanje zaštite prava djece u sustavu pravosuđa, osobito djece žrtava i svjedoka nužno podrazumijeva edukaciju i užu specijalizaciju sudaca, državnih odvjetnika i drugih osoba uključenih u prethodni i kazneni postupak.

Potrebno je i nadalje redovno osigurati provođenje edukacija na teme: prava i potrebe žrtava, postupanje prema žrtvama, pojedinačna procjena potreba žrtava za podrškom i posebnim oblicima zaštite, nacionalni i međunarodni standardi i prakse u radu sa žrtvama, prekogranična suradnja u svrhu osiguranja podrške i ostvarenja prava žrtava.

Potrebno je provoditi i evaluacije provedenih programa izobrazbe i ostvarenih postignuća i pomaka u praksi kako bi se utvrdila učinkovitost programa i ostvarenje postavljenih ciljeva.

b) Ciljevi

– Razvoj i provođenje programa osposobljavanja i izobrazbe stručnjaka koji se u svom radu susreću sa svjedocima i žrtvama

c) Mjere

1. Utvrđivanje sadržaja izobrazbe prilagođene prirodi posla i izrada metodologije programa izobrazbe za službenike institucija koji se u svom radu susreću sa žrtvama i svjedocima

2. Provođenje sustavne izobrazbe službenika državnih tijela, javnih ustanova i organizacija civilnog društva o pravima žrtava, procjeni potreba, pružanju podrške žrtvama i svjedocima, te međunarodnoj/prekograničnoj suradnji.

VIII. SENZIBILIZACIJA I INFORMIRANJE JAVNOSTI

a) Analiza i ocjena stanja

Izveštaj UNDP-a Hrvatska iz 2009. godine »Stavovi i iskustva građana o sustavu podrške svjedocima i žrtvama kaznenih djela« navodi da je »potrebno podići razinu informiranja među građanima općenito o funkcioniranju kaznenopravnog sustava te posebice o specifičnim potrebama i uslugama koje se mogu pružiti građaninu koji je žrtva nekog kaznenog djela. Građani iskazuju određene sumnje u funkcionalnost kaznenopravnog sustava i razina povjerenja se svakako treba povećati. U budućnosti je prvenstveno potrebno staviti naglasak na informiranje građana o njihovim pravima ukoliko postanu žrtve, na koji način mogu ostvariti ta prava te tko im može pomoći u ostvarivanju tih prava.«

Osim prava žrtava i svjedoka, građane je potrebno osvijestiti o mogućim psihološkim i zdravstvenim posljedicama (kratkoročnim i dugoročnim) koje intenzivno stresno ili traumatsko iskustvo može imati po njih. Drugim riječima, u slučaju da postanu žrtve i/ili svjedoci određenog kaznenog djela, građani trebaju znati prepoznati kada je moguće, ali i kada je potrebno potražiti stručnu pomoć i podršku.

Važno je naznačiti da, osim što uključuje osvještavanje javnosti o potrebama žrtava i svjedoka, senzibilizacija javnosti znači i informiranje javnosti o dostupnim uslugama i načinu funkcioniranja sustava za podršku žrtvama i svjedocima.

Senzibilizaciju javnosti potrebno je provoditi sustavno, kontinuirano i sveobuhvatno u smislu da se preporučuje da je njena provedba planirana, usmjerena prema svim dijelovima Republike Hrvatske, prema svim relevantnim ciljnim skupinama te da uključuje više različitih načina komuniciranja s javnošću, putem medijskih kampanja, ali i putem održavanja okruglih stolova stručnjaka, javnih tribina i sl.

b) Ciljevi

- Podizanje javne svijesti o postojanju i dostupnosti sustava za podršku žrtvama i svjedocima kao i pravima žrtava
- Senzibilizacija medijskih djelatnika o izvještavanju o žrtvama i svjedocima

c) Mjere

1. Osiguranje dostupnost informacija o sustavu podrške žrtvama i svjedocima i pravima žrtava
2. Provođenje edukacija za novinare o načinima izvještavanja o žrtvama i svjedocima
3. Medijsko promoviranje sustava i službi za podršku žrtvama i svjedocima u svrhu podizanja javne svijesti o postojanju navedenih usluga.

IX. AKCIJSKI PLAN

Akcijskim planom za područje razvoja podrške žrtvama i svjedocima detaljnije se opisuju pojedine mjere i načini ostvarivanja postavljenih ciljeva i mjera kao i konkretne zadaće pojedinih izvršitelja za odabrano proračunsko razdoblje na osnovu postavljenih ciljeva i definiranih mjera Nacionalne strategije razvoja sustava podrške žrtvama i svjedocima u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2016. do 2020. godine.

Akcijski plan slijedi sadržajnu i terminološku strukturu te ciljeve i prioritete Nacionalne strategije razvoja sustava podrške žrtvama i svjedocima u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2016. do 2020. godine. Akcijski plan donosi se za četverogodišnje razdoblje.

Povjerenstvo za praćenje i unaprjeđenje sustava podrške žrtvama i svjedocima, u suradnji s relevantnim tijelima državne uprave, nakon usvajanja Nacionalne strategije razvoja sustava podrške žrtvama i svjedocima u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2016. do 2020. godine u roku od 6 mjeseci izradit će nacrt Akcijskog plana. Povjerenstvo će predložiti Vladi Republike Hrvatske usvajanje Akcijskog plana uz Nacionalnu strategiju razvoja sustava podrške žrtvama i svjedocima u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2016. do 2020. godine. Akcijskim planom preciznije će se definirati pojedine mjere, načini njihova ostvarivanja, rokovi izvršenja i procjena potrebnih financijskih sredstava za provedbu određenih mjera.

X. ZAVRŠNE ODREDBE

1. Ministarstvo pravosuđa prati provedbu Nacionalne strategije razvoja sustava podrške žrtvama i svjedocima u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2016. do 2020. godine.
2. Ministarstvo pravosuđa objavit će Nacionalnu strategiju razvoja sustava podrške žrtvama i svjedocima u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2016. do 2020. godine na stranici <https://pravosudje.gov.hr>.
3. Nacionalna strategija razvoja sustava podrške žrtvama i svjedocima u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2016. do 2020. godine objavit će se u »Narodnim novinama«.